

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lastensuojelu

2018

Soini Tuulia

TUETUT ASKELEET ITSENÄISTYMISEEN

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF
APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Sosionomin ammattitutkinto

2018 | 31 sivua, 30 liitesivua

Soini Tuulia

TUETUT ASKELEET ITSENÄISTYMISEEN

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on johdonmukaistaa itsenäistyvien nuorten kanssa tehtävää työtä Kaarinan SOS-lapsikylässä, jotta työskentelystä saadaan tavoitteellisempaa. Työn tuloksena syntyi kaksi opasta. Toinen opas on tarkoitettu nuorelle, joka on siirtymässä jälkihuoltoon ja toinen opas nuoren itsenäistymistä tukevalle ohjaajalle. Yhdessä oppaat muodostavat kokonaisuuden, jonka tarkoitus on auttaa jälkihuollon ohjaajaa rakentamaan itsenäistymisen tukemisesta suunniteltu ja tavoitteisiin pyrkivä ohjausprosessi.

Ohjaajan opas sisältää konkreettisia menetelmiä, joita ohjaaja voi hyödyntää työssään sekä työotteita, joita hyödyntämällä ohjaajan ja nuoren työskentelystä tulee tavoitteellista, nuorta motivoivaa sekä nuoren itsenäistymisen kehityksen hallintaa tukevaa. Ohjaajan opas auttaa ohjaajaa suunnittelemaan prosessin jokaiselle asiakkaalle yksilöllisesti.

Opinnäytetyö on tehty kehityspsykologisesta näkökulmasta. Työssä korostan positiivisen psykologian, nuoren motivoinnin, rinnalla kulkemisen sekä tavoitteisiin pyrkivän työskentelyn merkitystä nuoren itsenäistymisen tukemisessa.

Opinnäytetyö on laadultaan kehittävä ja sen menetelminä käytettiin dialogista keskustelua Kaarinan SOS-lapsikylän ohjaajien ja heidän lähiesimiehensä kanssa, benchmarkkausta sekä kirjallisuuskatsausta. Aiheesta on tarjolla paljon kirjallisuutta.

ASIASANAT:

Lastensuojelu, itsenäistyvän nuoren ohjaus, itsenäistynyt nuori, kehityspsykologia

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Social services

2018| 31 pages, 30 number of pages in appendices

Soini Tuulia

SUPPORTED STEPS FOR BECOMING INDEPENDENT

This thesis is a development project. It aims to make the work with youth at SOS Children's Villages Association Finland more goal oriented. As a result of this work I have made two guide books. One for the youth who are stepping in the process of becoming independent at SOS Children's Village Finland and one for the mentor who is guiding youth through the process. Together the guidebooks give a better picture to the mentor how to build a systematical, interactive and goal directed guiding process.

The guide book for the mentor includes specific theoretical methods that the mentor can use in their work. It also shows what kind of working methods the mentor should use so that the working is more interactive from the beginning to the end of working. The guide book is made to help the mentor to plan the process so that it is as individualized as it can be for each youth involved in the process.

The thesis is made from developmental psychology's point of view. In the thesis I underscore the meaning of positive psychology, motivating, being present and goal directive working. As a development system I used a dialog (between the manager and the mentors working with youth becoming independent), benchmarking and relevant literature.

KEYWORDS:

Child welfare, guiding young's becoming independent, young's becoming independent, developmental psychology

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 ITSENÄISTYVÄ NUORI	7
2.1 Nuoruuden kehitystehtävät	7
2.2 Itsenäistymisen haasteet ja mahdollisuudet	9
2.3 Sijoitetun lapsen itsenäistymisprosessi	11
2.4 Miksi tarjota nuorelle jälkihuoltoa?	12
3 TYÖSKENTELYMENETELMIÄ NUOREN ITSENÄISTYMISEN TUKEMISEEN	15
3.1 Mitä ottaa huomioon nuoren kanssa työskentelyssä	15
3.2 Vuorovaikutuksellinen työote	15
3.3 Tavoitteellinen työskentely	16
3.4 Ajan hallinta tavoitteellisessa työskentelyssä	18
4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	21
4.1 Kehittämistehtävän määrittely	21
4.2 Kehittämismenetelmät	22
4.3 Aikataulu	23
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI	25
5.1 Tuotos	25
5.2 Tuotoksen esittely	26
5.3 Jatkokehittämisen mahdollisuudet	28
5.4 Oman työskentelyn arviointi	29
LÄHTEET	31

LIITTEET

Liite 1. Itsenäistymisen askeleet Kaarinan SOS-Lapsikylässä; nuoren opas.
Liite 2. Itsenäistyvän nuoren ohjaamisen opas; tavoitetilan kuvaus.

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on kehittämistarpeesta lähtöisin oleva tuotos, joka käsittelee sijaishuollosta tulevan nuoren itsenäistymisen tukemista. Suomen lastensuojelulaissa (§ 75) on määriteltyä palvelu, jonka tarkoitus on tukea sijaishuollosta itsenäistyvän nuoren itsenäistymisen prosessia. Tätä tukimuotoa kutsutaan jälkihuolloksi. Jälkihuollon on tarkoitus opettaa nuorelle itsenäisen elämän taitoja siten, että lastensuojeluasiakkuuden piiristä tuleva nuori integroituu yhteiskuntaan, oppii luomaan ympärilleen tukiverkoston ja kykenee mahdollisimman itsenäiseen elämään lastensuojeluasiakkuuden jälkeen.

Kehittämistarve on tullut Kaarinan SOS-lapsikylän johtajalta, ohjaajien lähiesimieheltä sekä ohjaajilta. Aihe on ajankohtainen. Tämän voi huomata mm. jälkihuoltoa käsittelevästä kirjallisuudesta, joka nostaa esiin useita valtakunnallisia kehityskohtia, joiden kanssa sosiaalityöntekijät, jälkihuollon työntekijät ja jälkihuoltoa palveluna saavat nuoret kamppailevat. Työssä tuon esiin jälkihuollon merkityksen ja hyödyn itsenäistyvän nuoren elämässä, jotta nuori ja hänen sosiaalityöntekijänsä saavat kokonaisvaltaisen kuvan siitä, miksi palvelu on olemassa ja mitä palvelun läpikäymisellä voidaan saavuttaa.

Työ perustuu kehityspsykologiaan, jonka avulla lähestytään nuoruuden kehitystehtäviä eli itsenäistymistä ja sen haasteita. Tämän jälkeen työssä perehdytään nuorta ohjaavan aikuisen työotteisiin. Työotteina käsittelemme vuorovaikutuksellista työotetta, tavoitteellista työskentelyä sekä käyn läpi, millainen merkitys nuoren itsensä motivoinnilla on työskentelyyn.

Opinnäytetyön tarkoitus on yhdenmukaistaa Kaarinan SOS-lapsikylän jälkihuoltoprosessia sekä tehdä siitä tavoitteellisempaa. Opinnäytetyön tuloksena syntyi kaksi opasta, joista toinen on suunnattu nuorelle. Sen tarkoitus on antaa jälkihuoltoon siirtyvälle nuorelle – ja toisaalta myös sosiaalityöntekijälle – kokonaisvaltainen kuva siitä, mitä jälkihuolto on ja mitä se edellyttää nuorelta itseltään. Toinen opas on suunnattu jälkihuollon ohjaajalle tukemaan nuoren kanssa tehtävän työn suunnittelua ja toteutusta. Yhdessä oppaiden on tarkoitus toimia tehokkaana ja käytännöllisenä työvälineenä jälkihuollon ohjaajalle.

SOS-lapsikylä pyrkii palvelunsa kehittämällä tuottamaan palvelun, joka tukee palvelussa olevien nuorten myöhempää elämänhallintaa mahdollisimman tehokkaasti. Palvelun on tarkoitus taata jokaiselle siihen osallistuvalla nuorella yksilöllisesti räätälöityä

ohjausprosessi, jossa nuori voi yhdessä ohjaajan kanssa asettaa tavoitteita ja harjoitella hänelle haastavia tai kokonaan tuntemattomia elämän taitoja. Ohjausprosessilla pyritään saavuttamaan nuoren yksilölliset tavoitteet ja siten tarjoamaan sellaiset lähtökohdat itsenäiseen elämään, jotka auttavat nuorta integroitumaan yhteiskunnan itsenäiseksi jäseneksi. Ohjaajan ja nuoren työskentely pyrkii tukemaan nuoren kokemusta positiivisista ihmis- ja vuorovaikutussuhteista, jotta nuori saa kokemuksen kautta vaikuttamisen ja kuulluksi tulemisen tunteen sekä kokemuksen hyväksyvistä ja sallivasta ihmissuhteesta. Prosessikuvauksella on tarkoitus myös mahdollistaa tehtävän työn tuloksellisuuden mittaamista.

Ohjaajan opas korostaa vuorovaikutuksellisen työotteen merkitystä ja auttaa suunnittelemaan työskentelyä siten, että se vastaa käytettävissä olevaa aikaa. Lisäksi ohjaajan opas tuo työskentelyssä esiin kehityspsykologista näkökulmaa nuoren itsenäistymisen tukemisessa. Työssä esittelen myös sellaisia ohjaajan työskentelymenetelmiä, joiden hyödyntäminen ohjauksessa edesauttaa nuorten itsenäistä pärjäämistä myöhemmässä elämässä – kuten esimerkiksi nuoren itsensä motivointi ja vastuuttaminen itsensä auttajaksi.

2 ITSENÄISTYVÄ NUORI

2.1 Nuoruuden kehitystehtävät

Kehityspsykologia tarkastelee ihmistä psykofyysisenä kokonaisuutena, johon kuuluu fyysinen kehitys, psyykinen kehitys sekä kognitiivinen kehitys (Erikson 1959). Nuoruus ikävaiheena on otollinen aika kehityksen kokonaisvaltaiseen tarkasteluun, sillä nuoruudessa tapahtuu merkittävää kehitystä jokaisella kolmella osa-alueella.

Yhtenä tunnetuimpana elämänkaaren kehitysteorioiden luoja tunnetaan Erik H. Erikson. Hänen mukaansa kehitystehtävästä toiseen siirtyminen edellyttää edellisen kehitystehtävän ratkaisemista. Ratkaisematta jääneet kriisit saattavat haitata seuraavan kriisin ratkaisemista, ja näin merkittävää kehittymistä ei välttämättä pääse tapahtumaan tai ainakin kehittyminen saattaa hidastua ja muuttua haastavammaksi. (Erikson 1959.)

Kehityspsykologinen näkökulma on luonteva lähestymistapa nuoruuden kehitystehtävän eli itsenäistymisen tukemiseen. Kehityspsykologia ottaa huomioon ihmisen yksilöllisyyden sekä yksilöllisyyden vaikutuksen ihmisen kehitykseen. Tästä johtuen nuoren tukemisessa on hyvä ottaa huomioon nuoren yksilöllinen elämänkaari ja edellisistä kehitystehtävistä suoriutumisen, jotta voidaan luoda vahva pohja nuoruus- ja varhaisaikuisuuden jälkeisistä kehitystehtävistä suoriutumiseen. (Vilkkö-Riihelä 2001, 254.)

Käyn ensin läpi aiemmat kehitystehtävät antaakseni kokonaiskuvan, millaisia kehitystehtäviä ihmisellä on ennen nuoruuden kehitystehtävää sekä millaisista kehitystehtävistä nuoren pitäisi myöhemmin aikuisuudessa selviytyä. Elämänkaaren kehitystehtäviä ovat:

1. Vauvaiässä on perusluottamuksen syntyminen vanhempia kohtaan.
2. Noin 2-vuotiaana itsekontrolli ja itsemäärääminen sekä itsetunnon kehittyminen.
3. Leikki-iässä kehitytään säännöissä ja normeissa.
4. Kouluikäisenä opitaan ottamaan vastaan palautetta sekä opitaan oppimaan.
5. Nuoruudessa haetaan itselle sopivaa roolia sekä etsitään identiteettiä.
6. Varhaisaikuisuudessa harjoitellaan vuorovaikutustaitoja sekä aletaan ymmärtää omaa yksilöllistä pysyvyyttä suhteessa toisiin.

7. Keski-ikä on yleisesti ehkä tunnetuin kriisivaihe ja siihen kuuluu tavoitteisiin pääsy ja tavoitellun aseman jatkuvuuden tavoittelu.

8. Vanhuudessa käydään läpi aiempia elämän vaiheita sekä luodaan syvämpi yhteys omaan itseen hyväksymisen kautta.

Nuoruusiän kehitystehtävän haasteena on sopeutua sosiaalisiiin odotuksiin ja paineisiin (Lyytinen ym. 2003, 312). Nuoruudessa yksi keskeisimmistä kehitystehtävistä on identiteetin vakiintuminen. Ympäristön, kulttuurin sekä ystävien ja esimerkiksi perheen asettamat odotukset nuoren tulevaisuudelle saattaa tuntua nuoresta itsestään ahdistavalta. Media, ympäristö ja kulttuuri luovat nuorille usein vääristyneen kuvan siitä, mitä elämässä tulisi tavoitella, jotta saisi onnellisen ja hyvinvoivan tulevaisuuden. (Sinkkonen 2010, 53, 85.) Olettaen, että onnellinen ja hyvinvoiva elämä on sellainen tavoite, johon nuori pyrkii. Myöhäisnuoruudessa nuori kamppailee seuraavien kehitystehtävien kanssa:

1. Emotionaalinen riippumattomuus omista vanhemmista,
2. parisuhteeseen, avo- tai avioliittoon valmistautuminen,
3. uravalinta ja ammattiin valmistautuminen sekä
4. yksilöllisen eettisen ja moraalisen uskomusjärjestelmän kehittäminen. (Lyytinen ym. 2003, 313.)

Nuoruus voidaankin kehityopsykologian mukaan käsittää yhdeksi elämän suurimmista kriiseistä. On aika siirtyä lapsuudesta aikuisuuteen. Psykososiaalisia kriisejä nuoruudessa on Eriksonin (1959) mukaan kolme: ideologinen kriisi, identiteettikriisi ja ihmissuhdekriisi. Ideologisessa kriisissä maailmankuva muuttuu, ja nuorelle muodostuu uudenlainen, laajempi maailmankuva. Identiteettikriisissä minäkuva muotoutuu syvämmäksi ja vakaammaksi. Ihmissuhdekriisissä asettuvat itsenäisyys ja läheisyyden kaipuu vastakkain. Psykologisten haasteiden ohella nuori kamppailee myös biologisen kypsyntien sekä kehonhallinnan kanssa. Nuori on monessa suhteessa kriisinomaisessa vaiheessa elämässään ja tarvitsee aikuisen tukea harjoitellessaan uusien ajatusmalliensä sekä kykyjensä käyttöönottoa. (Sinkkonen 2010, 93.)

2.2 Itsenäistymisen haasteet ja mahdollisuudet

Itsenäistyvässä iässä oleva nuori hakee paikkaansa ja kaipaa ympäristönsä tukea etsinnälleen. Hän kaipaa aikuisen apua, tukea ja vastauksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Tämän takia aikuisella on erittäin tärkeä osa nuoren itsenäistymisen tukemisessa. Aikuisen tehtävänä on kulkea nuoren rinnalla, nuorelle ehkä jopa kaoottiselta tuntuvan ajanjakson läpi. Aikuinen tukee, opastaa, kannustaa, motivoi ja asettaa rajoja. (Sinkkonen 2010, 53.) Nuoruus on mahdollisuuksien, kokeilujen, virheiden ja luovuuden aikaa. Elämä on edessä, mutta tulevaisuus on vielä mysteeri. Ihmisen kognitiiviset taidot luovat mahdollisuuden itsensä kehittämiseksi ja aiemmista vastoinkäymisistä oppimiselle.

Itsenäistymisen ainutlaatuinen mahdollisuus on, että minäkuvaa ja identiteettiä voi korjata ja rakentaa. Minäkuva vaikuttaa olennaisesti siihen, miten nuori näkee itsensä. Identiteetin korjaaminen vaatii kuitenkin motivaatiota, aiempaan elämään palaamista, uskoa muutokseen sekä ympäristön ymmärrystä muutosprosessia kohtaan. Motivaation löytyminen muutosprosessiin on yksi itsenäistymisen suurimpia haasteita. Nuoren on löydettävä edes osittain yhtenäinen linja oman ajattelun ja yhteiskunnan määrittelemien normien välillä. Mitä paremmin ajattelu kohtaa, sen vahvempi motivaatio nuorella on integroitua yhteiskuntaan. (Koivisto ym. 2014, 97.)

Nuoret itse odottavat nuoruutta itsenäistymisen tuoman vapauden takia. Nuoruus koetaan lapsuudessa mystisenä, tavoittelemisen arvoisena ikänä. Kääntöpuolena on, että nuoruusiän saavuttanut saattaakin kokea odottamattomia paineita ja odotuksia ympäristöltä eikä välttämättä osakaan toimia odotusten mukaan. Lapsuudesta irtautuminen ja itsenäisempi päätöksenteko voivat luoda ylitsepääsemättömiä paineita, mikäli nuori joutuu kamppailemaan tunteidensa kanssa yksin. Siksi itsenäistymisen ikää lähenevä nuori tarvitsee vielä paljon tukea ja turvaa aikuisilta. (Sinkkonen 2010, 53.)

Nuoren itsenäistyminen luo haasteita myös nuoren kasvattajille. Luottamuksen luominen, kommunikaatio yhteyden rakentaminen, motivaation herättäminen muutosprosessiin, sekä epäonnistumisten sietäminen vaatii myös aikuiselta kykyjä. Aikuinen on nuorelle ikään kuin peili, jonka tehtävänä on näyttää nuorelle, miten erilaisissa tilanteissa käyttäytyään, että pettymyksistä on mahdollista selvitä, riidat on mahdollista ratkaista ja että vaikeitakin tunteita oppii hallitsemaan. Myös itsenäistyvän nuoren tukija saattaa tarvita tukea nuoren tukemisessa. (Sinkkonen 2012, 52.) Ammattikasvattajalla on

mahdollisuus saada myös tukea vaativaan työskentelyyn työyhteisöltä sekä moniammatilliselta tiimiltä sekä työnohjauksesta.

Nuoruus on siis sekä mahdollisuuksien että suurien haasteiden aikaa. Nuoruuden kokemukset voivat vaikuttaa suoraan siihen, millainen yksilön loppuelämästä tulee. Jälkihuollon ohjaaja voi ammattitaidollaan ohjata nuorta riskinotossa, kannustaa uteliaisuuteen ja kyseenalaistamiseen, tukea nuorta nuorelle tärkeissä ihmissuhteissa ja auttaa löytämään keinoja tunteiden hallintaan. Toisaalta ohjaaja voi opettaa löytämään tunteista elinvoimaa sekä energiaa. Hänen tehtävänsä onkin myös tukea nuorta ryhmäpaineen alaisena luottamaan omiin valintoihin ja tekemään itsenäisiä päätöksiä. (Siegel 2014, 18.)

Median vaikutus identiteetin kehitykseen

Yksi merkittävä haaste nykypäivän nuorten identiteetin kehittymisessä on media. Media on suunnattu isolle massalle, tavoittamaan mahdollisimman monta kuulijaa ja kuluttajaa. Se antaa hyvin tarkan kuvan siitä, mikä on hyväksyttävää käytöstä, pukeutumista tai puhetyyliä. Median luoma kuva ihanneihmisestä, joka on kykenevä jokaisella elämän osa-alueella, tuo haasteita nuoren identiteetikriisin läpikäymiseen. Vääristynyt kuva kaikkeen kykenevästä ihmisestä vaikuttaa nuoren motiiveihin tulevaisuuden suunnittelussa sekä arvioihin omista kyvyistään. Median vaikutus nuoren identiteetikriisiin voi olla sekä positiivinen että negatiivinen.

Median lukutaitojen opetuksella on tänä päivänä suuri merkitys nuorten kasvatuksessa. Median lukutaidottomuus luo haasteita varsinkin nuorille, koska he ovat kriittisessä vaiheessa identiteettinsä rakentamisessa. He ovat alttiita ympäristön vaatimuksille, eivätkä välttämättä vielä tunnista tai kuule lainkaan omaa sisältäpäin kumpuavaa yksilöllistä tarvetta suunnitella omaa tulevaisuuttaan. (Lyytinen ym.1995, 262–267.) Media voi kuitenkin parhaassa tapauksessa tuoda nuorelle uusia näkökulmia, ideologioita sekä positiivisia samaistumisen kohteita, jotka edesauttavat nuoren positiivista identiteetin kehitystä. (Ala-Hakkola, Alanko 2009, 21.)

Media antaa myös mahdollisuuksia esimerkiksi identiteetin yksinkertaiseen määrittelyyn. Nuorille tämä tuo hetkellisen pääsyn pois arkielämän kamppailujen parista. Esimerkiksi sosiaalinen media kuten Facebook tarjoaa mahdollisuuden itsensä määrittelyyn helposti valikosta valitsemalla. On mahdollista esimerkiksi valita, mihin uskonnolliseen ryhmään ja aatemaailmaan kuuluu. Nuori pystyy määrittelemään minuutensa muutamalla

klikkauksella, vaikka tämä ei todellisuudessa ole niin yksinkertaista. Mieli on muuttuva ja altistuu jatkuvalla pohdinnalla ja ajattelun kehitykselle. Jatkuva muutos ei mahdollista itsensä ja maailmankuvansa tarkkaa määrittelyä. (Sinkkonen 2010, 10.)

2.3 Sijoitetun lapsen itsenäistymisprosessi

Kehityspsykologisen ajatuksen mukaan nuoruuden kehitystehtävistä suoriutuminen vaatii edellisistä kehitystehtävistä suoriutumista (Lyytinen ym. 2003, 311). Haasteita kehitystehtävistä suoriutumiselle voi luoda esimerkiksi epäsuotuisat kasvuympäristöt sekä hoiavan puute lapsuudessa etenkin häiriöt kiintymyssuhteessa. Usein lastensuojelun asiakkailla ilmenee vajavaisuuksia juuri näissä elämän osa-alueissa. (Sinkkonen 2012, 86.)

Valtaosa nuorista itsenäistyy omasta lapsuuden kodistaan omien vanhempiensa tukeamana. Osa nuorista osallistuu itsenäistymisen tukipalveluita tuottavan kunnan tai organisaation järjestämään itsenäistymisen tukiprosessiin, jota kutsutaan lastensuojelun termin jälkihuolloksi. Itsenäisesti onnistuneesti läpikäydyssä itsenäistymisessä on taustalla aina tasapainoisen aikuisen tuki sekä turvallinen kiintymyssuhde.

Oman kodin ulkopuoliseen itsenäistymisen prosessiin osallistuvilla nuorilla on etuna se, että he saavat tukea ammattikasvattajilta sekä usein lisäksi monipuoliselta moniammatilliselta tiimiltä. Haasteena taas on se, että heidän itsenäistymisen prosessinsa on usein haastavampi erilaisten epäsuotuisten elämäkokemusten sekä usein turvattoman kiintymyssuhteen johdosta. (Sinkkonen 2010, 85.)

Usein sijaishuollosta itsenäistyvän nuoren ei ole ollut mahdollista käydä aiempia kehitystehtäviä turvallisesti läpi, josta johtuen nuoruuden kehitystehtävä eli itsenäistyminen saattaa tuottaa sijaishuollosta itsenäistyvälle nuorelle normaalia suurempia haasteita. Siihen ettei nuori ole käynyt läpi aiempia kehitystehtäviä on monia syitä. Esimerkiksi katkonainen sijaishuollon kokemus, sijaishuollon laatu, muiden tukitoimien laatu, tai turvaton elämä ennen sijaishuoltoa. (Pasanen 2001, 18–19.)

Nuorelle, jonka minäkuva on vääristynyt, on tärkeää, että hänen elämässään on aikuinen, joka uskoo nuoreen sekä tukee ja ymmärtää nuorta, vaikka nuoren usko itseensä horjuukin. Nuoruus on mahdollisuus uuden vahvan ja ehjän minäkuvan sekä identiteetin luomiseen. (Sinkkonen 2010, 50–57.) Nuoruus ja itsenäistyminen on ajanjakso, jolloin ihminen siirtyy toisen ihmisen jatkuvasta kontrollista oman itsensä kontrollointiin. Lapsena ihminen on altis ulkoapäin tulevalle kritiikille ja kokee kritiikin automaattisesti

omakseen. Vajavainen kasvatusta on voinut johtaa siihen, että nuorella on vääristynyt kuva itsestään ja omista kyvyistään. Nuoruus on mahdollisuus irtautua näistä ulkoapäin tulleista käsityksistä omasta itsestä. Se on aikaa, jolloin oman todellisuuden ja identiteetin luomisen voi aloittaa puhtaalta pöydältä. (Lyytinen ym. 1995, 267.)

Kehityksen hallintaan vaikuttavat tekijät edesauttavat nuoren onnellisuuden tunnetta. Ammatillinen ohjaaja nuoren itsenäistymisessä pystyy tarjoamaan nuorelle tukea kehityksen hallintaan ja kehitystehtävien läpikäymiseen. Se miksi kehitystehtävien turvallinen ja perusteellinen läpikäyminen on niin tärkeää nuoren tulevaisuuden toimijuutta, yhteiskuntaan integroitumista ja selviytymistä ajatellen, liittyy psykososiaalisten kriisien merkitykseen yksilön kehityksessä. Eriksonin (1959) kehitysvaiheteorian mukaan yksilön persoonallisuus kehittyy aiemmin mainituissa kahdeksassa vaiheessa, joissa kaikissa yksilö kohtaa ympäristön taholta uusia sopeutumisvaatimuksia. Nämä vaatimukset saavat aikaan psykososiaalisia kehityskriisejä, joiden ratkaiseminen tuottaa yksilölle, joko positiivisia tai negatiivisia perustunteita tai voimia, jotka luovat perustan uusien kriisien kohtaamiselle (Lyytinen ym. 2003, 316). Sekä kriisien onnistuneet, että epäonnistuneet läpikäymiset vaikuttavat yksilön näkemykseen hänestä itsestään sekä elämästä.

2.4 Miksi tarjota nuorelle jälkihuoltoa?

Nuori tarvitsee vielä paljon aikuisen tukea nuoruuden kriiseistä selviytymiseen. Onnistunut kriisin läpikäyminen tuottaa nuorelle aidolta ja omalta itseltä tuntuvan identiteetin, jonka voimin nuori pystyy kohtaamaan myöhemmässä elämässään uusia kriisejä itsenäisesti. Ulvisen (2012) *Syrjäytymisen ja hyvinvoinnin kokemus* -tutkimuksessa kerrotaan toistuvien tunnekokemusten merkityksestä aivojen rakenteeseen sekä ihmisen kokemusmaailman merkityksestä tekemisen motivaatiossa. Positiiviset onnistumisen kokemukset tukevat toimijuutta ja motivaatiota. Saadakseen onnistumisen kokemuksen itsenäistymisestä, nuori tarvitsee aikuisen tukemaan kehitystään. Iloitsemaan, kannustamaan sekä tarvittaessa asettamaan nuorelle rajoja ja ohjaamaan nuorta oikeaan suuntaan. (Sinkkonen 2010, 50.)

Epäonnistunut kriisi tuottaa epäonnistumisen kokemuksia, jotka yksilö liittyy aiempiin samankaltaisiin kokemuksiinsa. Yhdessä negatiiviset kokemukset alkavat muokkaamaan nuoren elämänsä kuvaa. (Koivisto ym. 2014, 99.) Kriiseistä läpi pääseminen alkaa menettää merkitystään, jolloin motivaatio itsensä kehittämiseen alkaa hiipua. Nuori ei tunne olevansa rakastettu, eikä kykenevänsä itse rakastamaan. Tällöin hän ei tunne

pääsevänsä lähelle ketään, hän tuntee olevansa sisäisesti hylätty ja yksinäinen. (Lyytinen ym. 2003, 316.) Nuorelle muovaantuu tunne, ettei hän ole kykenevä eikä sopeudu joukkoon. Epäonnistumisten tunteet johtavat negatiiviseen kierteeseen, joka ei tue yksilön pärjäävyyttä, saati toimijuutta. Epäonnistunut nuoruusiän kehitystehtävä voi johtaa siihen, ettei nuori koe kuuluvansa sosiaaliseen ryhmään (tässä kontekstissa yhteiskuntaan) tai pystyvänsä sopeutumaan sen luomiin odotuksiin ja paineisiin. Tästä johtuen nuori ei koe itsensä ja vallitsevien ajatusmaailmojensa muuttamista tärkeänä.

Epäonnistumiset voivat siis pahimmillaan johtaa sosiaaliseen syrjäytymiseen yhteiskunnasta. Nuoren syrjäytyminen ennakoi valtiolle ja kunnalle mittavia taloudellisia investointeja nuoren myöhemmässä elämässä. Laadukkaalla jälkihuollolla voidaan tarjota nuorelle mahdollisuus turvalliseen itsenäistymisen kasvuun ja kehitykseen, joka ei olisi mahdollista nuorelle itsekseen.

Hyvinvoinnin kokemus pitää sisällään kokemuksen sosiaalisista suhteista. Sosiaaliset suhteet ovat avain asemassa nuoren elämässä. Nuoruus on merkittävien sosiaalisten suhteidenluomisen aikaa. Vaikka aivot ja ajattelu kehittyvät vielä pitkään nuoruusiän jälkeen, eivät ne ole missään muussa iässä yhtä muovaantuvat kuin nuoruusiässä. Ihmisen aivot kasvavat täyteen mittaansa jo kymmenvuotiaana. Nuoren aivot eivät siis niinkään kasva nuoruuden kehitysvaiheessa, vaan ne uudelleen organisoituvat. Uudelleen organisoitumisessa on kyse uusien hermoyhteyksien syntymisestä. Aivoissa syntyy jatkuvasti uusia hermoyhteyksiä samalla tavalla kuin esimerkiksi nuoren sosiaalinen verkosto kasvaa koko ajan. Hermoyhteydet kuten myös nuoruudessa luodut sosiaaliset suhteet eivät kaikki kestä läpi elämän mutta ovat nuoren kehityksen kannalta erityisen tärkeitä. (Steinberg 2014, 69–70.)

Nuoren elämässä olevan aikuisen ja nuoren välinen suhde peilaa nuoren tulevia ihmissuhteita. Jos nuori on saanut kuulluksi tulemisen, ymmärryksen, sekä aidon välittämisen kokemuksia nuoruuden ihmissuhteissaan, hän mitä todennäköisimmin onnistuu luomaan samankaltaisia suhteita myöhemmässä elämässään. Tätä kutsutaan kokemukselliseksi oppimiseksi. Nuoruudessa koetut mielihyvän – eli myös hyväksytyksi tulemisen – tunteet eivät tunnu missään myöhemmässä elämänvaiheessa yhtä hyviltä. Tästä syystä nuoruudessa koetuilla onnistumisen tunnekokemuksilla on niin suuri merkitys myöhemmässä iässä. (Steinberg 2014, 72–73.)

Ammatillinen ohjaaja pystyy antamaan nuorelle sellaisen kokemuksen ihmissuhteesta, jossa nuori oppii turvallisesti asettamaan rajat itselleen sekä muille. Nuori oppii,

millaisista ihmissuhteista hän itse hyötty parhaalla tavalla. Hyvästä ihmissuhdekokemuksesta jää hyväksyvä onnistumisen kokemus, eräänlainen palkinto, jonka haluaa saavuttaa uudestaan. Mikäli nuori on onnistunut luomaan edes yhden turvallisen ja hyväksyvän ihmissuhteen, hän ei todennäköisesti tyydy myöhemmässä elämässään vähempään vaan tavoittelee turvallisia ihmissuhteita jatkossakin.

3 TYÖSKENTELYMENETELMIÄ NUOREN ITSENÄISTYMISEN TUKEMISEEN

3.1 Mitä ottaa huomioon nuoren kanssa työskentelyssä

Nuoren itsenäistymistä tukiessa on hyvä ymmärtää ihmismieltä ja sen toimintaa. Ihmisen toiminnan muokkaaminen myönteisemmäksi on haastavaa, jos henkilön oma sisäinen motivaatio ei ole mukana muutosprosessissa. Sosiaalipedagoginen suunta, johon ammattikasvattaminen on menossa, on vuorovaikutuksellinen, ulkoapäin tulevien ohjeiden ja avun sijaan. Yksilön muutosprosessissa korostuu yksilön oma motivaatio muutosta kohtaan. (Ojanen 2014, 360–363.) Sosiaalipedagogiikalla pyritään saamaan ihminen itsensä auttajaksi. Tavoitteena on, että nuori hallitsee itse omaa elämäänsä, pärjää yksin ja ympäristönsä kanssa, osaa huolehtia itsestään sekä pärjää eri elämäntilanteissaan itsenäisesti. (Kivelä & Lempinen 2010, 11.)

Itsenäistyvässä iässä oleva nuori hakee paikkaansa ja kaipaa ympäristönsä tukea etsinnälleen. Hän kaipaa aikuisen apua, tukea ja vastauksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Tämän takia ohjaajalla on erittäin tärkeä osa nuoren itsenäistymisen tukemisessa. Aikuisen tehtävänä on kulkea nuoren rinnalla nuorelle ehkä jopa kaoottiselta tuntuvan ajanjakson läpi. Ohjaaja tukee, opastaa, kannustaa, motivoi sekä asettaa rajoja. (Sinkkonen 2010, 53.)

3.2 Vuorovaikutuksellinen työote

Vuorovaikutuksellinen työote tähtää yhdessä toimijuuteen. Työskentelyn tavoitteena on tarjota asiakkaalle itselleen kykyjä hyödyntää omia voimavarojaan elämänsä suunnittelussa, ongelmien ratkaisussa sekä tunteiden hallinnassa ja niiden ymmärtämisessä. Vuorovaikutuksellinen työote tarjoaa dialogin avulla mahdollisuuden löytää asiakkaan omat voimavarat ja etsiä menneisyydestä sellaisia kokemuksia, joita hän voi tulevaisuudessaan hyödyntää kokemuksellisenä etunaan. (Niemi-Pynttari 2013.)

Vuorovaikutuksellinen työote on terapeutin lähestymistapa asiakkaan ohjaamiseen. Terapeutin lähestymistapa ei tarkoita, että ohjaajalla olisi oltava terapeutin koulutus vaan työskentelytapa muistuttaa terapiatyöskentelyä, koska siinä korostuu

vuorovaikutuksellinen ja kuunteleva työote. Kuunteleminen ja asiakkaan kunnioittaminen edellyttää halua syventyä toisen ihmisen maailmaan. Ohjaajalta se vaatii erityistä kykyä ja halua asiakkaan ongelmien ratkaisemiseen. Ohjaajan on hyvä muistuttaa sekä itseään että asiakasta, että työskentely on ennen kaikkea palvelu eikä seurausta asiakkaan aiemmasta elämästä. (Niemi-Pynttari 2013.)

Nuoruusiän kehitystehtävää verrataan monesti taaperoiän kehitystehtävään, jossa itsekontrolli ja itsemäärääminen sekä itsetunnon kehitys ovat kehityksen kohteena. Vertaus on oleellinen, sillä molemmissa kehityskriiseissä käydään tavallaan läpi samoja kehityskohtia eri mittakaavassa. Siksi voidaan ajatella, että nuori tarvitsee kriisissään yhtä paljon aikuisen läheistä ja aktiivista vuorovaikutusta kun taaperokin.

Taaperolle on erityisen tärkeää, että hänelle syntyy kokemus merkityksellisyydestä, rakastettuna olemisesta, sekä arvokkuudesta. Samaa kaipaa myös nuori omassa kriisissään. Ohjaajan keskeinen tehtävä on luoda nuoren kanssa läsnä oleva vuorovaikutussuhde, jonka avulla nuori saa kokemuksen itsestään hyväksyttynä ja ymmärrettynä myös sanattomien viestien osalta. Ohjaaja voi rakentaa nuoren itsetuntoa ja pärjäävyyttä esimerkiksi asettamalla työskentelyn tavoitteet riittävän haasteellisiksi. (Theraplay.fi.)

Vuorovaikutuksellisessa sekä ratkaisukeskeisessä työotteessa korostuu taito kuunnella sekä kunnioittaa asiakasta, pitää yllä toiveikkuutta sekä ymmärrys asiakkaan omasta maailmankuvasta. Kyky vuorovaikutukselliseen ohjaamiseen riippuu suurelta osin ohjaajan koulutuksesta, motivaatiosta sekä ohjaajan omasta itsetuntemuksesta.

Ohjaajan vuorovaikutuksellisella työotteella on erityinen merkitys siihen, miten nuori on itse vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Itsenäistyvän nuoren tukemisessa uusien verkostojen luomisen lisäksi on erityisen tärkeää tukea ja ylläpitää myös nuoren jo olemassa olevia verkostoja kuten perhesuhteita. Ylläpitääkseen jo olemassa olevia verkostoja nuori saattaa tarvita paljon tukea omaan vuorovaikutukseensa sekä verkostonsa mahdollisten vajavaisten vuorovaikutus tapojen ymmärtämiseen. (Lastensuojelun keskusliitto 2017.)

3.3 Tavoitteellinen työskentely

Tavoitteellisen itsenäistymisprosessin ohjaaminen tähtää siihen, että asiakas eli nuori onnistuu luomaan ensin sisäisten muutosten kautta pysyviä ulkoisia muutoksia niin ajatteluunsa kuin toimintaansa. Sisäisiä muutoksen kokemuksia ovat esimerkiksi:

- Lisääntynyt itsehallinta, kokemus vaikuttamisen mahdollisuuksista sekä toiveisuus.
- Hyväksyminen, että ei voi muuttaa joitain elämäntilanteeseensa liittyviä asioita. Sen sijaan voi hyväksyä itsessään tunteita, jotka aiemmin tuntuivat sietämättömiltä tai hävettäviltä.
- Lisääntynyt havainnoinnin, ajattelun ja tunne-elämän joustavuus.
- Virheiden sietäminen ja sen hyväksyminen, ettei ole täydellinen eikä voi pitää kaikkea hallinnassaan.

Ulkoisia muutoksia ovat uudet toimintatavat, uudet sosiaaliset taidot, rohkeus muuttaa omaa elämää omannäköiseksi ja esimerkiksi riippuvuuksista luopuminen. Onnistuneen tavoitteellisen työskentelyn perusolettamuksena on luottamuksen luominen ohjaajan ja nuoren välille. Luottamuksen ilmapiirissä asiakas on vapaa ilmaisemaan kokemuksiaan sellaisena kuin ne ovat ja tekemään havaintoja tavastaan nähdä itsensä ja muut (Kanninen & Uusitalo-Arola 2015, 62).

Ammattikasvattajalla on mahdollisuus luoda itsenäistymisen tukemisesta tavoitteellinen prosessi. Tavoitteellisessa prosessissa on aloitus, työskentelyvaihe sekä lopetusvaihe. Työskentelyn aloitusvaihe on tärkeä osa tavoitteellista työskentelyä. Silloin luodaan pohja yhteiselle työskentelylle. Yhteisen työskentelyn alkaessa on hyvä luoda yhteiset pelisäännöt toiminnalle. Tällaisia pelisääntöjä voi esimerkiksi olla, että molemmat osapuolet sitoutuvat yhteisen suunnitelman noudattamiseen, puhuttelevat toisiaan kunnioittavasti tai lupaavat puhua muistakin asioista kuin suunnitelmaan laadituista tavoitteista. Yhteisten pelisääntöjen luominen auttaa me-hengen luomisessa ja synnyttää luottamusta osallistujien välille. (Kanninen & Uusitalo-Aro 2015, 100.)

Kanninen ja Uusitalo-Aro (2015) kuvaavat teoksessaan *Lyhytterapeuttinen työote* tavoitteellista työskentelyä auttamisen kehän avulla. Siihen kuuluu empaattinen yhteenliittyminen (aloitus), aktiivinen suhteessa olo (työskentelyvaihe), hyvä erokokemus (työskentelyn lopetusvaihe) sekä jälleenrakennusvaihe. Kehää voi käyttää sekä yhden tapaamisen aikana tai sen voi suhteuttaa pidemmän työskentelyn pohjaksi, jolloin aikaa kuhunkin vaiheeseen jaa käytettäväksi enemmän. Mitä enemmän aikaa, sen perusteellisempaa työskentelyä. Työskentelyvaiheessa ohjaaja tekee asiakkaan kanssa tiivistä yhteistyötä ja erovaiheessa panostetaan yhteisen työskentelyn ja suhteen luomisen lopetukseen tietoisesti erilaisia projektin lopettamisen menetelmiä avuksi käyttäen.

Ratkaisukeskeisessä ja tavoitteellisessa työotteessa ohjaajan voi kuvitella enemmän henkilökohtaiseksi valmentajaksi kuin ohjaajaksi. Asetelma luo avoimemman vuorovai-
kutussuhteen nuoren ja ohjaajan välille, kun ohjaaja ei ole niinkään ohjaajan roolissa
vaan auttaa nuorta pääsemään tavoitteisiinsa samalla tavalla kuin valmentaja urhei-
lussa. Ohjaajan tehtävänä työskentelyä aloitettaessa on luoda luottamuksellinen ilma-
piiri, hahmottaa asiakkaan kokonaisvaltainen tilanne taustasta nykyhetkeen, hänen tä-
män hetkisten tarpeidensa arvioiminen sekä resurssit huomioon ottaen pohtia keinoja,
joilla asiakkaan tavoitteisiin päästään käytettävissä olevan ajan puitteissa. (Kanninen &
Uusitalo-Aro 2015, 101.)

Itsenäistymässä olevan nuoren tukeminen on ratkaisukeskeistä työskentelyä. Ratkaisu-
keskeinen työskentely vaatii kokonaisvaltaisen kuvan työtavoitteista, asiakkaan lähtö-
kohdista sekä työskentelyyn käytettävistä resursseista. Työskentelyn hyötyjen maksii-
moimiseksi on työskentely hyvä käsittää prosessiksi. Työskentelystä tehdään yleensä
prosessikuvaus, kun halutaan kehittää tai todentaa tehtävää työtä. Prosessikuvaus aut-
taa ymmärtämään työskentelyn kokonaisuutta, hahmottamaan prosessissa olevien eri
toimijoiden tehtävät sekä hahmottamaan aika, joka prosessiin on käytettävissä. Proses-
sin laadukkaalla kuvantamisella saadaan aikaan tehokas, suunniteltu sekä arvioitavissa
oleva tavoitteisiin tähtäävä tuotos. (Niemi-Pynttari 2013.)

3.4 Ajan hallinta tavoitteellisessa työskentelyssä

Työskentelyn kestolla on merkittävä osa tavoitteellisessa työskentelyssä. Ohjaajan teh-
tävänä on hahmottaa käytettävissä oleva aika ja suhteuttaa työskentelyn tavoitteet sii-
hen. Tavoitteet on suhteutettava realistisesti käytettävissä olevan ajan kanssa. Hahmot-
taakseen käytettävissä olevan ajan on hyvä tehdä jonkinlainen toiminta kalenteri työ-
skentelyn tueksi. (Kanninen & Uusitalo-Arola 2015, 27.)

Lyhyessä työskentelysuhteessa työntekijän kannattaa pyrkiä etsimään asiakkaasta yh-
teistyökykyisimpiä puolia ja yrittää lähestyä asiakasta sitä kautta. Työskentelylle kannat-
taa asettaa optimistiset tavoitteet, vaikka käytettävissä oleva aika olisikin lyhyt. Positiivi-
nen psykologia tukee asiakkaan myönteistä muutosprosessia, vaikka työskentelyssä ei
olisikaan ehditty syventyä aiheisiin pintaa syvemmältä. Työskentelyssä on hyvä paneu-
tua heti työskentelysuhteen alussa asiakkaan sisäisen motivaation herättämiseen. Jos
työskentelyä tukee asiakkaan sisäinen motivaatio, on todennäköisempää, että toivottu

muutos jatkuu vielä työskentelysuhteen päätyttyäkin. (Kanninen & Uusitalo-Aro 2015, 27.)

Lyhyessä työskentelysuhteessa on väistämätöntä pureutua vaikeisiin tunteisiin sekä muistoihin päästäkseen haluttuihin tavoitteisiin. Tärkeää on kuitenkin muistaa, ettei pääpaino saa olla menneessä vaan katse on aina optimistisesti tulevaisuuden rakentamisessa. Työskentelyn tarkoitus on ohjata nuori itsensä auttajaksi. (Kivelä & Lempinen 2010, 11.)

Itsenäistymisen ohjaamisessa toimijoina ovat nuori, ohjaaja sekä moniammatillinen tiimi. Pääosassa työskentelyä ovat ohjaaja ja asiakas. Parhaan hyödyn työskentelystä saa, kun työskentelyn tavoitteet ovat yhteiset sekä aika, joka työskentelyyn on käytettävissä, on kaikille osapuolille selvillä. (Kännin & Uusitalo-Arola 2015, 21.)

Työskentelyn arviointi

Työskentelyn tavoitteellisuus edellyttää työn jatkuvaa seuranta ja arviointia. Arviointiin on hyvä olla olemassa kaikkiin asiakassuhteisiin sopiva kaavake. SOS-Lapsikylällä ei ole tällä hetkellä olemassa arviointikaavaketta, mutta yhtenäisen työskentelyprosessin avulla sellainen pystytään luomaan esimerkiksi tämän työn jatkokehittämismahdollisuutena.

Olennainen osa työskentelyn arviointia on tavoitteiden asettaminen työskentelylle. Ohjaaja ja nuori asettavat selkeät tavoitteet työskentelylle. Tavoitteiden asettamisen avulla arviointi on helpompaa. Ongelmana työskentelyn arvioinnissa on se, miten ihmisen hyvinvointia onnistutaan mittaamaan. Yksilön kokemus hyvinvoinnista on yksilöllistä. Lähtökohtina hyvinvoinnin määrittelyyn voidaan pitää esimerkiksi fyysistä, psyykkistä, taloudellista ja sosiaalista tilannetta. (Koivisto ym. 2014, 97.)

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon asetetut tavoitteet, niiden saavuttaminen sekä mahdollisesti esiin nousseet uudet tavoitteet. Työskentelyn arvioinnissa tulee ottaa huomioon molempien osapuolten eli nuoren sekä ohjaajan omat työskentelytavat kohti asetettua tavoitetta. Arvioinnissa tulee punnita työskentelytapojen toimivuutta, tehokkuutta sekä mahdollisesti uusia toimintatapoja, jotta työskentely olisi tavoitteellisempaa. Ohjaajan tulee pohtia omia työskentely- ja vuorovaikutustapojaan siten, että ne palvelevat etenkin nuoren ja ohjaajan välistä luottamuksellista ja nuoren tavoitteisiin pyrkivää yhteistyösuhdetta. Arviointitilanteessa on myös erityisen tärkeää uudelleen motivoida nuorta yhteiseen työskentelyyn.

Työskentelyä tulee arvioida säännöllisin väliajoin. Arvioinnilla voidaan varmistaa työskentelyn edistyminen toivottuun suuntaan, nuoren motivoituneisuus työskentelyä kohtaan sekä esimerkiksi asetettujen tavoitteiden ajankohtaisuus. Tavoitteet voivat joskus muokkaantua matkanvarrella tai joku toinen tavoite saattaa asettua nuoren motiivien kannalta tärkeämmäksi.

4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

4.1 Kehittämistehtävän määrittely

Ohjaajan opas itsenäistymässä olevan nuoren kanssa työskentelyyn on työ, joka sai alkunsa Kaarinan SOS-lapsikylän tarpeista luoda päivitetty prosessikuvaus asumisharjoittelun sekä jälkihuollon ohjauksesta. Usein nuori, jolle valtio tarjoaa itsenäistymisen ohjausta, on jäänyt lapsuudessaan vaille riittävää hoivaa ja huolenpitoa. Tällainen vajavaisuus kasvatuksessa tuo usein lisähaasteita nuorille muutenkin haastavaan elämäntilanteeseen eli itsenäistymiseen.

Sain aiheen toimeksiantona Kaarinan SOS-lapsikylältä. Opinnäytetyöni on dialogisen keskustelun, benchmarkkauksen sekä nykyisen työskentelyprosessin avulla kehittämiseen pyrkivä tuotos, jonka tarkoituksena on kehittää Kaarinan SOS-lapsikylän, itsenäistyvien nuorten kanssa tehtävää työtä. Tein työn Kaarinan SOS-lapsikylän toimeksiannon mukaisesti yhdessä itsenäistyviä nuoria ohjaavien ohjaajien sekä heidän lähiesimiehensä kanssa, osittain valmiiksi saatua SOS-lapsikylän omaa aineistoa hyödyntäen sekä itse aineistoa keräämällä.

Prosessikuvaus kohdistuu 16–21-vuotiaiden nuorten kanssa työskentelyyn. Sijaishuollossa olleen nuoren elämä on voinut olla hyvin katkonaista eri sijoituspaikasta toiseen muuttamista. Ohjaajan tulee selvittää tiedot ja taidot, joita nuori on oppinut matkansa varrella, millainen on hänen lähtötilanteensa tietojen ja taitojen opettelussa. Ohjaajan opas auttaa ohjaajaa suunnittelemaan yksilöllisen ohjausprosessin tukemaan nuoren kehitystä ja kasvua. Itsenäistymisenprosessi koostuu elämännhallinnallisten tietojen ja taitojen harjoittelusta. Prosessikuvaus kuvaa ohjausprosessin eri vaiheet sekä menetelmiä, joita ohjauksessa voidaan käyttää.

Kaarinan SOS-lapsikylän tilaama jälkihuollon prosessikuvaus tehdään uuden toimintatavan toteuttamisen suunnitelmaksi. Prosessikuvauksen tarkoitus on yhdenmukaistaa sekä selkeyttää toimintaa. Tässä tapauksessa SOS-lapsikylän tuottaman asumisharjoittelun ja jälkihuoltopalvelun ohjausprosessia. Prosessien kehittäminen on osa organisaation toiminnan suunnittelua ja kehittämistä. Tekemäni prosessikuvaus mallintaa tavoite-tilan kuvaamista.

Prosessikuvaus tulee nuorten kanssa työskentelevien ohjaajien työntueksi. Sen on tarkoitus olla tehokas työkalu, jonka avulla Kaarinan SOS-lapsikylä pystyy tuottamaan entistä laadukkaampaa sekä yksilöllisempää palvelua itsenäistyville nuorille. Tällä hetkellä ohjaajien työskentely itsenäistyvän nuoren kanssa Kaarinan SOS-lapsikylässä tapahtuu olemassa olevan prosessikuvauksen pohjalta. Tarkoitus on luoda prosessikuvaus, josta ohjaajat näkevät selkeästi millaisia taitoja itsenäistyvän nuoren on hyvä hallita, jotta itsenäinen elämä SOS-lapsikylän asiakkuuden jälkeen sujuisi mahdollisimman tasapainoisesti. Prosessikuvauksen on tarkoitus antaa ohjaajille selkeä kokonaiskuva koko prosessista sekä siitä, miten he voivat rakentaa yksilöllisestä prosessista tavoitteellisen yhteistoimijuuteen perustuvan prosessin.

4.2 Kehittämismenetelmät

Kehittämisen menetelmänä opinnäytetyössäni oli dialoginen keskustelu, asiantuntija haastattelu palaverin yhteydessä sekä benchmarking. Kävimme dialogista keskustelua palaverin muodossa yhdessä työtä tekevien ohjaajien sekä heidän esimiehensä kanssa. Dialogi perustui asiantuntija huomioihin kehitystarpeista. Asiantuntijoina toimivat nykyisessä prosessissa mukana olevat nuoret, heitä ohjaavat ohjaajat, Kaarinan SOS-lapsikylän oma sosiaalityöntekijä sekä ohjaajien lähiesimies.

Etenin työssäni aiheenrajaamisen jälkeen suunnitteluun sitten materiaalin analysoimiseen ja lopulta itse tuotoksen julkistamiseen. Työni eteni suunnitelman jälkeen nykyisen prosessin kuvantamiseen, jonka jälkeen työstin kehityskohtia yhdessä toimeksiantajan kanssa.

Lopullinen tuotos tähtää sujuvaan, selkeään sekä tehokkaan kehitellyn prosessin kuvaamiseen. Keskeisenä näkökulmana on nuoren itsenäistymisen tukeminen ja itsenäistymisen kannalta olennaisten osa-alueiden läpikäyminen kehityopsykologisesta näkökulmasta katsottuna.

Benchmarking

Benchmarkauksessa sovelletaan aiemmin muualla hyväksi koettujen tapojen soveltamista omiin toimintatapoihin sopiviksi. Benchmarkauksessa luodaan uusia ja parempia käytäntöjä. Menetelmänä se mahdollistaa pohdinnan siitä, kuinka kehittää työtä ja työyhteisöjä jatkossa paremmin. (Metropolia 2017)

Jälkihuolto on paljon käsitelty aihe, joten vertailutöitä löytyi useita. Benchmarkkauksella hahmotin kuvaa siitä, millaisia elämän osa-alueita nuoren olisi hyvä hallita, jotta nuori saa parhaat mahdolliset eväät itsenäiseen elämään. Vertailun sekä asiantuntijoiden huomioiden avulla kokosimme Nuoren oppaassa luokitellut elämän osa-alueet, joiden pohjalta nuori ja ohjaaja rakentavat yhdessä nuorelle sopivat tavoitteet ja suunnitelmat.

4.3 Aikataulu

Syksyllä 2017 olin esimiestyönharjoittelussa Kaarinan SOS-lapsikylässä. Sain toimeksannon Kaarinan SOS-lapsikylältä harjoittelun aikana syksyllä 2017. Harjoittelu mahdollisti opinnäytetyön aloittamisen jo syyskuussa 2017. Aloitin aineiston keräämisen SOS-lapsikylässä 27.9.2017. Osallistuin itsenäistyvien nuorten viikoittaiseen yhteisruokailuun, jossa kävimme dialogia nuorten kanssa siitä, miten he näkevät tämän hetkisen prosessin ja miten heidän mielestään prosessia voitaisiin kehittää.

Prosessin vaiheistus eteni suunnitelman jälkeen nykytilakuvauksen läpikäymiseen. Mitä, milloin ja miten ohjaajat tällä hetkellä työskentelevät itsenäistymisenprosessissa olevien nuorten kanssa. Tämän jälkeen lähdimme hakemaan kehityskohtia aiemmin käytyjen dialogien sekä jo olemassa olevan prosessikuvauksen pohjalta eli teimme tavoitekuvauksen. Haimme kehityskohtia asiakkaan sekä työntekijän näkökulmasta. Kehitysvaiheiden tunnistamisen jälkeen aloitimme tavoite prosessikuvauksen työstämisen sekä etenimme siitä lopullisen opinnäytetyön raportin kokoamiseen. Prosessikuvauksessa käytettiin tietolähteinä 30.11.2017 käydyssä dialogisessa keskustelussa esiin nousseita asioita ja kehityskohteita, työssä toimijoiden asiantuntijuutta sekä kehityopsykologista kirjallisuutta.

10.10.2017 Toimeksiantajan kehittämispäivänä teimme ohjaajien kanssa alustavaa suunnitelmaa tulevasta prosessikuvauksesta ja sen sisällöstä. Tein muistiinpanoja heidän kehittämisideoistaan sekä ajatuksistaan koskien alkavaa kehittämishanketta.

23.–30.11.2017 Pidimme ensimmäiset palaverit, jossa oli paikalla lähiesimies, sosiaalityöntekijä, ohjaajat sekä minä. Kohdensimme toimeksiantoa sekä kävimme läpi aikatauluja, joiden mukaan työ etenee. Sovimme, että ohjaajat tekevät kuvausta siitä mikä on prosessin nykytilanne ja lähettävät sen minulle 15.12.2017 mennessä. Lisäksi sovimme, että lähetän tekemäni opinnäytetyönsuunnitelman SOS-lapsikylään 21.12.2017

mennessä. 20.12.2017 lähetin opinnäytetyön suunnitelman SOS-lapsikylään sekä ohjaavalle opettajalleni.

Helmikuussa 2018 kävin Kaarinan SOS-lapsikylässä esittelemässä tekemäni prosessikuvauksen, joka oli muotoutunut kahteen osaan; nuoren oppaaksi sekä ohjaajan oppaaksi. Kävimme yhdessä jälkihuollon ohjaajien sekä heidän lähiesimiehensä kanssa läpi työtä. Erityistä huomiota kiinnitimme sanamuotoihin sekä siihen miltä työ näyttää nuoren näkökulmasta. Onko työ sanamuodoiltaan ymmärrettävä? Miten ymmärrettäviä kaaviot ohjaajan oppaassa ovat? Tapaaminen ei ollut pitkä. Kirjasin sopimamme muutokset ylös ja sovimme, että tapaamme vielä kertaalleen työn viimeistelyn merkeissä.

Toukokuun 29. päivä 2018 kävin esittelemässä tekemäni muutokset ja viimeistellyn oppaan. Kävimme läpi koko työn ja sovimme jatkosta. 12.2.2018 korkein oikeus antoi ratkaisun, jonka mukaan sijaishoitajien (ent. lapsikylävanhemman sijainen) työaikaan on sovellettava työaikalakia. Aikaisemmin sijaishoitajat tekivät työaikalain ulkopuolista työtä, joka oli mahdollista tehdä vuorokausityönä. Oikeuden päätös käynnisti mittavat YT-neuvottelut säätiössä, joiden tuloksena perinteinen lapsikyläkotoiminta lakkautettiin. Uusi toiminta perustuu toimeksiantosuhteiseen sijaisvanhemmuuteen ja Kaarinan toimipisteeseen perustettiin 7-paikkainen lastenkoti, jonka henkilökunta tekee vuorotyötä. Jälkihuollon palvelua on toteutettu SOS-lapsikylä Kaarinassa koko prosessin ajan. Jälkihuollon palvelua tuotetaan myös jatkossa sekä perhehoidossa, että laitoshoidossa sijoitettuin olleille nuorille. Sovimme, että palautan teoriaosan sekä lopullisen opinnäytetyön syksyllä 2018.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI

5.1 Tuotos

Työn tavoite oli selkeyttää sekä yhdenmukaistaa itsenäistyvien nuorten kanssa tehtävää kasvatustyötä. Työni tavoitteena oli luoda prosessikuvaus, jotta itsenäistyvien nuorten kanssa tehtävä työ pystytään kuvantamaan, sitä voidaan arvioida, jotta se tuottaisi tasa-laatusen palvelun kaikille prosessin läpikäyneille nuorille.

Työni pohjautui suunnitelman mukaiseen työskentelyyn sekä toimeksiantajan tarpeisiin. Tavoitteena oli tähdätä kehityspsykologian näkökulmasta rakentuvaan laadukkaaseen prosessinkuvaamiseen, josta on jatkossa hyötyä toimeksiantajalle, nuorille sekä ohjaajille.

Prosessikuvaus sisältää nuoren itsenäistä elämää helpottavien taitojen läpikäymisen osa-alueittain sekä erilaisten menetelmien hyödyntämisen nuoren kanssa työskentelyssä. Avain asemassa on elämänhallinnallisten taitojen läpikäyminen. Yksilön taidot ja osaaminen ovat inhimillistä pääomaa, joita nuori tarvitsee itsenäisen elämän luomisessa. Kehityspsykologinen näkökulma taitojen harjoittelun ohjaamisessa takaa tieteellisesti päteviä ja näyttöön perustuvia välineitä ohjata nuoren kehitystä.

Aiheeseen perehdyttyäni tulin siihen tulokseen, että jälkihuolto aiheena on hyvin käsitelty ja kirjallisuutta löytyi paljon. Halusin rajata aiheeni kompaktiksi kokonaisuudeksi. Työni kohdehenkilöitä ovat nuoret, joille palvelua tarjotaan, ja sosiaalityöntekijät, jotka tekevät päätöksen siitä, saako nuori palvelua, sekä nuorten itsenäistymistä ohjaavat ohjaajat.

Jätin tietoisesti työstä pois sellaiset osa-alueet, joista löytyy paljon tietoa jo ennestään kuten esimerkiksi nuoruuden käsitteenä. Kehityspsykologian laaja-alainen ja syvälinen esittely ei ollut tämän työn kannalta oleellista, joten rajasin teoriaosuuden kuvaamaan kehitysvaiheita. Työotteiden avaamisella halusin antaa riittävän kuvan siitä, mitkä työotteet määrittävät onnistunutta luottamukseen perustuvaa työskentelyä.

Kirjallisuudesta kävi ilmi, etteivät esimerkiksi kaikki sosiaalityöntekijät tai nuoret itse tiedä, mitä jälkihuolto on tai mitä hyötyä siitä on nuorelle. Halusin lisätä työhön osion, joka avaa palvelun tarkoitusta sekä nuorelle itselleen että sosiaalityöntekijälle.

5.2 Tuotoksen esittely

Tuotos koostuu kahdesta osasta: 1) *Itsenäistymisen askeleet SOS-lapsikylässä – jälkihuollon opas nuorelle* sekä 2) *Itsenäistyvän nuoren ohjaamisen opas*. Yhdessä oppaat muodostavat kokonaisuuden, jonka on tarkoitus antaa itsenäistyvän nuoren ohjaajalle selkeä kuva siitä, miten rakentaa itsenäistymisen ohjaamisesta tasalaatuinen, tavoitteisiin pyrkivä prosessi.

Itsenäistymisen askeleet – jälkihuollon opas nuorelle syntyi ohjaajan oppaan teon ohessa, koska sellaista ei vielä ollut olemassa. Koin tarpeelliseksi luoda oppaan myös nuorelle, jotta nuoren on helpompi ymmärtää, millaiseen prosessiin hän on mahdollisesti lähdössä mukaan. Nuoren opasta voidaan käyttää siinä vaiheessa, kun nuorelle vasta esitellään palvelua tai siinä vaiheessa, kun hänellä on jo sopimus jälkihuollosta SOS-lapsikylän kanssa.

Molemmat oppaat ovat Powerpoint-ohjelman tiedostomuodossa, jotta kenen tahansa SOS-lapsikylässä on helppo esitellä oppaita. Oppaat ovat suunnitellusti sähköisiä, jotta paperijäte olisi mahdollisimman pientä ja jotta niiden pitkäaikaissäilytys, jakaminen ja muokkailtavuus olisi mahdollista. Mikäli oppaiden tulostaminen kuitenkin tulee tarpeelliseksi, ovat oppaat suunniteltu (SOS-lapsikylän logoa lukuun ottamatta) siten, että tulostus kuluttaa mahdollisimman vähän väriä.

Oppaat yhdessä sekä opinnäytetyön teoria osuus toimivat myös itsenäistymisen palvelun esittelynä sosiaalityöntekijälle, jotta sosiaalityöntekijän on helppo saada kuva, siitä millaista itsenäistymisen palvelua SOS-lapsikylässä tuotetaan.

Itsenäistymisen askeleet SOS-lapsikylässä -jälkihuollon opas nuorelle (Liite 1)

Halusin koota tuotoksen siten, että se on mahdollisimman selkeä ja että se puhuttelee nuorta henkilökohtaisesti. Opas alkaa voimallauseilla sekä nuoren huomion herättävällä musiikilla. Oppaassa kerrotaan heti alussa, mitä itsenäistyminen tarkoittaa. SOS-lapsikylän itsenäistyvän nuoren itsenäistymisen prosessi alkaa asumisharjoittelulla. Oppaassa avataan selkokielellä, mitä asumisharjoittelu on sekä korostetaan, että palvelun tarkoitus on auttaa nimenomaan nuorta hänen yksilöllisessä itsenäistymisen tarpeessaan. Opas neuvoo miten asumisharjoittelu alkaa ja millaista työskentelyä ja asennoitumista se vaatii nuorelta.

Oppaassa käydään läpi kaikki ne osa-alueet, joita SOS-lapsikylässä harjoitellaan itsenäistymisen aikana. Nuorelle saattaa olla hankalaa miettiä, mitä taitoja itsenäinen elämä vaatii, siksi kaikki osa-alueet on ensin avattu otsikoittain. Tämän jälkeen jokainen otsikko on avattu sisällöltään erikseen. Nuori voi yhdessä ohjaajan kanssa valita osa-alueista ne taidot, joissa nuori itse kokee tarvitsevansa harjoittelua.

Nuoren oppaan on tarkoitus korostaa ja tuoda esiin nuorelle sitä, että palvelu on vapaaehtoinen mutta erittäin hyödyllinen. Lisäksi on tarkoitus painottaa, että palvelu ei ole seurausta hänen taustastaan vaan tarkoitus on tukea nuorta vahvasti rinnalla kulkien, jotta nuori löytää ensiaskeleet omannäköiseen, tasapainoiseen elämään. Palvelu ei ole holhousta vaan erinomainen mahdollisuus saada tukea tulevan elämän suunnitteluun, sen toteuttamiseen ja oman itsen vahvistumiseen.

Itsenäistyvän nuoren ohjaamisen opas (liite 2)

Itsenäistyvän nuoren ohjaamisen opas on tarkoitettu itsenäistyvän nuoren ohjaajalle. Oppaan alussa kuvataan, miten nuoren itsenäistyminen lapsikylässä tapahtuu. Itsenäistymisen palvelu tapahtuu ihanteellisimmin siten, että nuori on sijoitettuna SOS-lapsikylään ja siirtyy lapsikylän kodista ensin asumisharjoitteluun. Asumisharjoittelun jälkeen nuori siirtyy lapsikylän omaan jälkihuoltoon. Tällöin ohjaaja ja nuori tuntevat toisensa jo nuoren sijoituksen ajalta, jolloin yhteistyön aloittaminen asumisharjoittelussa on luontevampaa ja yhteistyö saman tutun ohjaajan kanssa jatkuu jälkihuoltoon asti. Nuori voi siirtyä SOS-lapsikylän asumisharjoitteluun tai jälkihuoltoon myös muualta.

SOS-lapsikylän itsenäistymisen palvelut ovat siis avoinna myös lapsikylän ulkopuolelta tuleville nuorille asumisharjoittelusta jälkihuoltoon. Asumisharjoittelu ja jälkihuolto muodostavat kuitenkin yhdessä kattavan kokonaisuuden, mutta niitä voidaan kuitenkin tarjota myös erikseen. Yhdessä saatuna palveluna ohjaajan ja nuoren on mahdollista tutustua toisiinsa ja työskennellä tiiviisti jo ennen jälkihuollon alkamista.

Oppaassa kuvaan ohjausprosessin ympyrän muotoon, sillä prosessi toistaa itseään tarpeen mukaan. Ohjausprosessi on rungoltaan samanlainen sekä asumisharjoittelussa että jälkihuollossa. Prosessi koostuu kolmesta osa-alueesta.

1. Aloitusvaihe

Aloitusvaiheessa luodaan luottamus nuoreen, tunnistetaan nuoren yksilölliset tarpeet sekä motivoidaan nuori yhteiseen työskentelyyn sekä nuoren henkilökohtaisten tavoitteiden asettamiseen.

2. Työskentely vaihe

Työskentely vaiheessa pureudutaan tarpeisiin sekä pohditaan, miksi tavoite halutaan saavuttaa. Tässä vaiheessa laaditaan myös tavoite suunnitelma.

3. Lopetus vaihe

Lopetusvaiheessa huolehditaan siitä, että asiakas tietää mistä hän saa tarvitseensa apua prosessin loputtua, arvioidaan prosessia sekä varataan riittävästi aikaa yhteisen työskentelyn lopettamiselle.

Työskentelyä arvioidaan 1 kuukauden välein kuukausikoosteessa sekä yhteistä työskentelyä laajemmin 3 kuukauden välein. Ohjausprosessi on suunniteltu siten, että sitä voidaan hyödyntää koko asiakastyöskentelyn aikaisen suunnitelman tekoon ja yksittäisen ohjauskerran suunnitteluun. Oppaassa on ehdotettuna myös menetelmiä, joita ohjaaja voi käyttää kussakin ohjausprosessin vaiheessa.

Ohjaajan oppaassa korostan vuorovaikutuksellisen työotteen merkitystä ja kannustan ohjaamaan nuorta itse itsensä auttajaksi puolesta tekemisen sijaan. Opas kehottaa myös auttamaan nuorta tavoitteiden asettamisessa siten, että tavoitteet ovat nuorelle realistisia. Nuorelle on ennen kaikkea tärkeää saada palvelusta onnistumisen kokemuksia.

5.3 Jatkokehittämisen mahdollisuudet

Jatkokehittämisen mahdollisuutena näen prosessikuvauksen arviointimenetelmien laatimisen. Haasteena arviointimenetelmän luomisessa on, kuinka tarkasti siinä onnistutaan mittaamaan nuorten ja ennen kaikkea yksilön elämänhallinnan ja hyvinvoinnin kokemusta. Menetelmässä pitäisi pohtia tarkkaan, onko ylipäätään mahdollista vertailla eri nuorten kokemuksia toisiinsa siten, että tuloksista saadaan koottua SOS-lapsikylän aitoa tuloksellisuutta mittaava vartenotettava mittaamenetelmä.

Jälkihuoltotyön tavoitteena on turvata nuorten hyvinvointi sijaishuollon jälkeen, tukea nuorta yhteiskunnan tasapainoiseksi jäseneksi sekä vahvistaa nuoria itse itsensä auttajaksi. Hyvinvointi käsitteenä sisältää eri osa-alueita, kuten kokemuksen sosiaalisten suhteiden laadusta, kyvystä tuottaa itse itselleen merkittäviä toimintoja sekä kokemuksen onnellisuudesta.

Jatkokehittämisen menetelmiä on myös tutkimustuloksiin perustuva teos siitä, miten nuoret, varsinkin sijoitettuna olleet nuoret tarvitset itsenäistymisen tukea pidempään kuin

21-ikävuoteen asti. Palvelusta on saatava kodinomaisen itsenäistymisen tuntuinen luonteva prosessi, jossa nuori voi pitää yhteyttä samaan itsenäistymistä tukevaan ohjaajaan vähintään 25-vuotiaaksi asti. Liian tiukaksi räätälöity itsenäistymisen prosessi aiheuttaa paineen siitä, että itsenäistymisen on tapahduttava kokonaisuudessaan tiettyjen aikarajamien sisällä. Itsenäistyminen on luonnollinen prosessi, joka koostuu eri elämän tapahtumien, tietojen ja taitojen yhteen nivoutumisesta. Nuori oppii pikkuhiljaa soveltamaan aiemmin oppimaansa oman elämänsä pyörittämiseen. Oppimista ei voida nopeuttaa ja olettaa nuoren olevan tietyn – ulkopuolisen määrittämän – ajan päästä valmis yhteiskuntakelpoinen aikuinen.

5.4 Oman työskentelyn arviointi

Työskentelyni eteni suunnitelman mukaisesti syksystä 2017 kevääseen 2018. Lopulliseen aikatauluun tuli jonkin verran muutoksia, sillä päätin aiemmin sovitusta poiketen edetä oman opinnäytetyöryhmäni aikataulun mukaisesti. Työni piti alun perin olla valmis keväällä 2018, mutta palautusaikataulu muuttui syksyyn 2018.

Työ on kokonaisuudessaan kestänyt vuoden verran. Vuoden aikana olen kerännyt paljon tietoa jälkihuollosta sekä yleisesti sosiaalialalla asiakkaan kohtaamiseen liittyvästä ammatillisesta työotteesta. Opinnäytetyön työstäminen on kehittänyt ammattitaitoani ja avannut aiemmin tuntemattoman työskentelyalueen eli jälkihuollon maailmaa minulle. Koen saaneeni työstä niin paljon, että pystyn tekemään ammattitaidolla työtä jälkihuollossa, vaikken ole tehnyt työtä vielä konkreettisesti.

Työn etenemistä haastoi erityisesti yksin työskentely, sillä ajoittain työskentelyn aloitus tuntui vaikealta. Haasteen havaittuani aikataulutin työskentelyni ja kirjasin ylös tietyt päivät, jolloin minun oli mahdollista tehdä työtä. Alan kirjallisuutta luin pitkin vuotta. Lukiesani tein heti kirjauksia niistä asioista, joita halusin työssäni käsitellä. Opin myös itsestäni itsenäisenä kirjoittajana ja sain paljon uusia oppimis- ja työskentelystrategioita, joita aion käyttää jatkossa elämässäni.

Olen tyytyväinen työni etenemiseen sekä sen lopulliseen ulkomuotoon. Opin terapeutin työskentelymallin käyttämisestä asiakastyössä sekä aikataulutuksen merkityksen tavoitteellisessa ja aikarajallisessa työssä. Halusin tuoda esiin myös moniammatillisen sekä ammatillisen työskentelyn edut itsenäistymisen tukemisessa.

Olisin halunnut tuoda työssä esiin enemmän myös esimerkiksi tällä hetkellä ajankohtaisena aiheena pidettyjä mindfulness-menetelmiä eli tietoisuustaitoja ja sen merkitystä henkisen sekä fyysisen tasapainon ylläpitämisessä. Toimeksiantaja ei kuitenkaan kokenut sitä korostamisen arvoiseksi, joten päätin jättää osion pois työstä. Elämänhallinnalliset osa-alueet rakentuivat hyvin pitkälti jälkihuollon ohjaajien tärkeiksi pitämistä alueista ja työssä käytimmekin heidän asiantuntijuuttaan siinä, mihin sanamuotoon kukin osa-alue työhön kirjattiin.

Opinnäytetyötä kirjoittaessani huomasin, että minulla on jo paljon tietoa esimerkiksi sosiaalialalle sopivista työotteista sekä kehityspsykologiasta. Tietoutta on kerääntynyt vuosien myötä niin aiemmista opinnoistani, lukemistani artikkeleista kuin työelämässä opituista käytänteistä. Prosessin aikana aiempi tieto oli sekä haaste että mahdollisuus. Pidin sitä haasteena, koska jouduin etsimään monelle alkuun itsestään selvältä tuntuvalle asialle teoreettisen selityksen eli toisin sanoen tietoni alkuperäisen lähteen. Mahdollisuus tämä oli kuitenkin ennen kaikkea siksi, että minulla oli alusta asti hyvin selvä kuva, mitä asioita haluan tässä työssä käsitellä.

Tämä työ on vahvistanut intuitiotani siitä, että haluan keskittyä tulevaisuudessa nuorten kanssa työskentelyyn. Uskon, että tämän prosessin jälkeen olen siihen entistä valmiimpi. Tahdonkin jatkossa kehittyä ohjaajana ja työntekijänä juuri tällä alalla. Urapolkuani ajatellen opinnäytetyön tekeminen on ollut erityisen antoisaa.

LÄHTEET

Ala-Hakkola, A & Alanko, P. 2009. Median vaikutus nuoren identiteettiin. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200912026825>.

Coala. Viitattu 28.02.2018 <https://coala.fi/palvelut/prosessikehittaminen>.

Kanninen, P. & Uusitalo-Arola, L. 2015. Lyhytterapeuttinen työote. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kivelä, V. & Lempinen, J. 2010. Arkihallintaan –Nuorten ryhmätoiminnan ohjaaminen. Turku: KOTA-Lasten ja nuorten hyvinvointi ry

Koivisto, K; Kukkola, J.; Latomaa, T; Sandelin, p. 2014. Kokemuksen tutkimus 4 -Annan kokemukselle mahdollisuuden. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

Lastensuojelun keskusliitto 2017. Viitattu 02.05.2018 <https://www.lskl.fi/teemat/lastensuojelu/nuori-tarvitsee-aitoa-kohtaamista-aikaa-ja-luottamusta/>.

Lyytinen, P.; Korhakangas, M. & Lyytinen, H. 2003. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Porvoo: WSOY.

Lyytinen, P; Korhakangas, M; Lyytinen, H. 1995. Näkökulmia kehityspsykologiaan –Kehityskontekstissaan. Porvoo: WSOY.

Metropolia 2017. Viitattu. 20.12.2017 [Blogit.metropolia.fi>uudistuva sosiaalialan osaamisen>benchmarking>menetelmä työyhteisön kehittämisessä](https://blogit.metropolia.fi/uudistuva-sosiaalialan-osaamisen-benchmarking-menetelmä-työyhteisön-kehittämisessä) <https://blogit.metropolia.fi/uudistuva-sosiaalialan-osaaminen/2014/03/22/benchmarking-menetelma-tyoyhteison-kehittamisessa/>.

Niemelä, P. 2010: Hyvinvointipolitiikka. WSOYpro Oy: Helsinki.

Niemi-Pynttari, M. 2013. Viitattu. 22.02.2018 <https://verkkolehdet.jamk.fi/elo/2013/06/07/voimavara-ja-ratkaisukeskeinen-nakokulma-ohjaustyossa/>. Jyväskylän ammattikorkeakoulun verkkojulkaisu 2013.

Nurmi, J-E; Ahonen, T; Lyytinen, H; Lyytinen, P; Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: WSOY.

Ojanen, M. 2014. Positiivinen psykologia. Porvoo: Bookwell oy.

Pasanen, T. 2001. Lastenkodin asiakaskunta. Turku: Turun yliopisto.

Siegel, Daniel J. 2014. Brainstorm -Nuoruuden aivomyrskyn voima ja merkitys. Helsinki: Basam books.

Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Juva: WSOY.

Sinkkonen, J. 2012. Nuoruusikä. Juva: WSOY.

Steinberg, L. 2014. Age of opportunity -Lessons from the new science of adolescence. Boston New York: Mariner books.

Theraplay.fi. Viitattu 08.07.2018 <https://theraplay.fi/theraplay-yhdistys/mita-on-theraplay-2/mita-on-theraplay/>.

Ulvinen, V-M. 2010. Syrjäytymisen ja hyvinvoinnin tutkimus. Niemelä, P. 2010: Hyvinvointipoliitikka. WSOYpro Oy: Helsinki.

Vilko-Riihelä, A. 2001. Psykye -Psykologian käsikirja. Helsinki: WSOY.

Itsenäistymisen askeleet Kaarinan SOS-lapsikylässä; nuoren opas

MITÄ ITSENÄISTYMINEN TARKOITTAÄ?

- ITSENÄISTYMINEN ON AJANJAKSO, JOLLOIN ALAT ITSE PIKKUHILJAA OTTAA VASTUUTA OMASTA ELÄMÄSTÄSI SEKÄ HYVINVOINNISTASI.
- ITSENÄISTYMINEN VAATII AINA AIKUISEN TUKEA.
- ITSENÄISTYMINEN EI TARKOITA YKSIN JÄÄMISTÄ, SE TARKOITTAÄ UUDENLAISEN, SINUN NÄKÖISEN ELÄMÄN ALKAMISTA.
- ITSENÄISTYMINEN HERÄTTÄÄ KAIKILLA NUORILLA NIIN HYVIÄ KUIN HUONOJAKIN TUNTEITA. VOIT KÄYDÄ NIITÄ TURVALLISESTI LÄPI, YHDESSÄ OHJAAJAN JA LAPSIKYLÄKODIN AIKUISEN KANSSA.
- ITSENÄISTYMINEN SOS-LAPSIKYLÄSSÄ TARKOITTAÄ ELÄMÄNTAIDOJEN ELI ARJESSA TARVITTAVIEN TAIDOJEN HARJOITTELUÄ YHDESSÄ OHJAAJAN KANSSA.

ASUMISHARJOITTELU TIIVISTETTYNÄ

- ASUMISHARJOITTELUSSA PÄÄSET HARJOITTELEMAAN OMISTA ASIOISTA HUOLEHTIMISTA, YKSINOLOÄ ENSIMMÄISESSÄ OMASSA ASUNNOSSA JA OLLA SILTI KOKO AJAN LÄHELLÄ TURVALLISIA JA TUTTUJA AIKUISIA.
- HARJOITTELUÄ TULEE ETENEMÄÄN ASTEITTAIN. PERIAATTEENA: KUN TAITOSI KARTTUVAT, NIIN VASTUU LISÄÄNTYY. (ESIM. RAHANKÄYTTÖ, RUUAN ITSENÄINEN VALMISTUS)
- ENSIN HARJOITTELET OHJAAJAN KANSSA YHDESSÄ, SEN JÄLKEEN SAAT NÄYTTÄÄ TAITOJASI ITSENÄISESTI JA KUN HOMMA ALKAA SUJUA VOITTE SIIRTYÄ SEURAAVAAN HARJOITELTAVAAN ASIAAN.
- OHJAAJAN TEHTÄVÄ ON AUTTAA SINUT OMANNÄKÖISEN ELÄMÄSI ALKUUN. KAIKKEÄ EI VOI OPPIÄ HETI MUTTA ÄLÄ PELKÄÄ TULET SAAMAAN HYVÄT EVÄÄT ITSENÄISEN ELÄMÄN ALOITTAMISEEN.

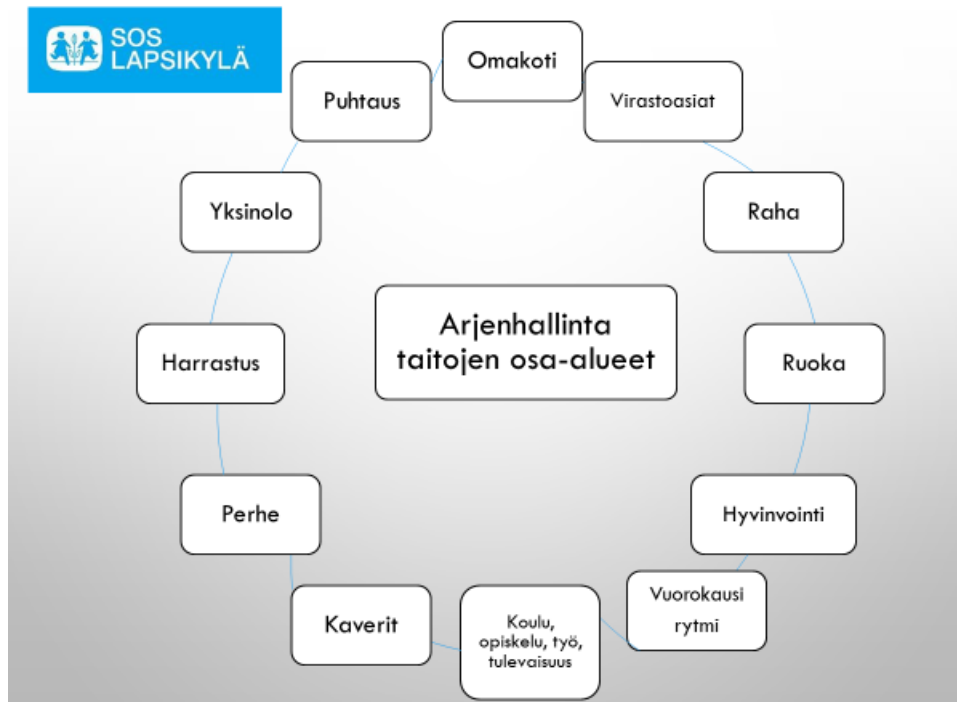
ASUMISHARJOITTELUN ALOITUS

- IHAN ALUKSI PÄÄSET ARVIOIMAAN SINULLE JO KERTYNEITÄ ARJENHALLINTA TAITOJA. (ESIM. MISSÄ OLET HYVÄ JA MITÄ SINÄ HALUAT VIELÄ HARJOITELLA)
- ARVIOINNIN JÄLKEEN TEETTE OHJAAJAN KANSSA SELLAISEN ASUMISHARJOITTELUSUUNNITELMAN, JOSTA ON HYÖTYÄ JUURI SINULLE.
- SUUNNITELMASTA SELVIÄÄ MITÄ, MITEN JA MIKSI HARJOITTELETTE ARJENHALLINTA TAITOJA.
- SUUNNITELMAN TARKOITUS ON, ETTÄ ASETATTE TAVOITTEITA, JOIHIN SINÄ PYRIT OHJAAJAN TUELLA PÄÄSEMÄÄN. SINÄ TEET, OHJAAJA TUKEE JA OPASTAA.
- TYÖSKENTELYN ARVIOINTI ON ISO OSA HARJOITTELUASI. ARVIOINNIN AVULLA PYSYtte KÄRRYILLÄ SIITÄ, MITEN TYÖSKENTELY ETENEE JA PITÄÄKÖ MAHDOLLISESTI MUUTTAA JOTAIN, JOTTA PÄÄSET PAREMMIN ASETTAMIISI TAVOITEISIIN.

OHJAAJA TUKEE JA AUTTAA SINUA KOKO HARJOITTELUSI AJAN

- SEURAAVAKSI ESITTELEN SINULLE ARJENHALLINTA TAI DOT, JOITA TULET TARVITSEMAAN ITSENÄISESSÄ ELÄMÄSSÄSI.
- POHDI OHJAAJAN KANSSA, MITÄ SEURAAVISTA TAIDOISTA JUURI SINÄ HALUAT OPIIA JA MITEN HALUAISIT NIITÄ HARJOITELLA?
- VOIT KOKEILLA YHDESSÄ OHJAAJAN KANSSA ERILAISIA TAPOJA HARJOITELLA UUSIA TAITOJA.
- MUISTA, HARJOITTELUSUUNNITELMA TEHDÄÄN, JOTTA SINUN OLISI HELPOMPI SIIRTYÄ ITSENÄISEEN ELÄMÄÄN.

SOS LAPSIKYLÄ

HYVINVOINTI (PSYKKINEN JA FYYSSINEN)

FYYSSINEN TERVEYS	PSYKKINEN TERVEYS
<ul style="list-style-type: none"> • PERUS TERVEYDENHUOLTO (HAMMASHOITO, TERVEYSKESKUS ASIOINTI YM.) • SEKSUAALISUUS • TERVEELLINEN RUOKAVALIO • SÄÄNNÖLLINEN LIIKUNTA (HARRASTUS?) • UNI JA LEPO 	<ul style="list-style-type: none"> • MISTÄ MUODOSTUU OMA IDENTITEETTI? • ENTÄ OMAKSUTTU IDENTITEETTI? • KUKA MINÄ OLEN? • MISTÄ OLEN TULLUT? (OMA HISTORIA) • MISSÄ OLEN HYVÄ? (VOIMAVARAT) • MITEN KEHITÄN ITSEÄNI? <p>TUNNETYÖSKENTELY</p> <ul style="list-style-type: none"> • TUNTEIDEN TUNNISTAMINEN • MITEN HALLITA VOIMAKKAITA TUNTEITA? • MITEN JA MIKSI PITÄÄ RENTOUTUA?

VUOROKAUSIRYTMİ

MIKSI TASAPAINOINEN VUOROKAUSIRYTMİ ON TÄRKEÄ?

OHJAAJA AUTTAA SINUA SUUNNITTELEMAAN
PÄIVÄRYTMİÄSI.

- AAMU
- AAMUPÄIVÄ
- ILTAPÄIVÄ
- ILTA
- YÖ (RIITTÄVÄ UNI)

RUOKA

- BUDJETOINTI (ESIM. PALJONKO SINULLA ON KÄYTTÄÄ RAHAA RUOKAAN?)
- RESEPTIT
- KAUPPALISTA
- KAUPASSA KÄYNTI
- PAKASTAMINEN
- RUOAN SÄILYMINEN (HYGIENIA)

SOSIAALISET SUHTEET

- OMAT VERKOSTOT ELI LÄHIMMÄT IHMISSUHTEESI
- MITEN KESKUSTELLA JA OTTAA TOISET IHMISET HUOMIOON?
- SEURUSTELUKUMPPANI (TUNTEET, HORMONIT, RAKKAUS, OMAN PERHEEN PERUSTAMINEN)
- MITEN JA MIKSI PITÄÄ YMMÄRTÄÄ MUIDEN ERILAISIA MIELIPITEITÄ?

KAVERIT

- MITÄ YSTÄVYYYS ON?
- MITEN JA MIKSI PITÄÄ YMMÄRTÄÄ MUIDEN ERILAISIA MIELIPITEITÄ?
- MITEN KESKUSTELEN JA OTAN TOISET HUOMIOON?
- MITEN SELVITÄ RIIIDASTA?
- SOSIAALINEN MEDIA (TURVALLISUUS, TODENMUKAISUUS)

HARRASTUS

- HARRASTUKSEN MERKITYS ELÄMÄSSÄ
- MITEN VALITSET ITSELLESI SOPIVAN HARRASTUKSEN?
- HARRASTUKSEN KUSTANNUKSET

RAHA

- PERUSMENOT (RUOKA, VUOKRA, SÄHKÖ, VESI, KOTIVAKUUTUS, PUHELINLASKU, HARRASTUS, SOSIAALINEN ELÄMÄ, BUSSIKORTTI TAI AUTO)
- TULOJEN JA MENOJEN SEURANTA
- VIIKKO- JA KUUKAUSIBUDJETIN TEKEMINEN
- PIKAVIPIT/LAINAT (KOROT, TAKAISIN MAKSU)
- OSAMAKSU (MAHDOLLISUUS VAI UHKA?)
- LUOTTOTIEDOT (SOPIMUKSET, VASTUUT)

VIRASTOASIAT

- PANKKIASIAT (TILI, LASKUJEN MAKSAMINEN, SÄÄSTÄMINEN, NETTIPANKKI)
- KELAN TUET JA NIIDEN HAKEMINEN (TOIMEENTULOTUKI, ASUMISTUKI YM.)
- TYÖVOIMATOIMISTON PALVELUT
- MIKÄ ON MAISTRAATTI?
- VEROKORTTI
- AJOKORTTI
- TYÖPAIKAN HAKEMINEN (CV YMS.)
- AMMATTILIITOT JA TYÖTTÖMYYSKASSAT
- VAKUUTUKSET
- HENKILÖLLISYYSTODISTUS

OMA KOTI

MITEN JA MISTÄ HANKKIA OMA VUOKRA-ASUNTO?

- NETTISIVUT, VUOKRANVÄLITYS TOIMISTOT
- HAKEMUKSEN TÄYTTÖ
- ASUNTOJEN NÄYTÖT JA NIIHIN VALMISTAUTUMINEN
- SIJAINNIN MERKITYS
- ASUMISEN KUSTANNUKSET, VUOKRATAKUUT
- MITÄ TARKOITTAASUNNON NELIÖT
- MUUTTOILMOITUS

MITEN TEEN ASUNNOSTA OMAN KODIN TUNTUISEN?

- SISUSTUS
- VIIKKO JA KUUKAUSI SIIVOUKSET
- MISTÄ HANKKIA KALUSTEITA JA ASTIOITA
- OMAN KODIN SÄÄNNÖT! TALOYHTIÖN SÄÄNNÖT!

KOULU, OPISKELU, TYÖ, TYÖKOKELU (TULEVAISUUS)

- OMAT HAAVEET, VOIMAVARAT JA NIIDEN TUNNISTAMINEN
- OPISKELUVAIHTOEHDOT
- TYÖPAJAT
- OPPISOPIMUS
- ARMEIJA
- TYÖPAIKKA, TYÖPAIKALLA KÄYTTÄYTYMINEN
- JÄLKIHUOLTO
- MAHDOLLISUUDET MAAILMALLA? (AU PAIR, OPISKELIJAVAIHTO, TYÖHARJOITTELU, OPISKELU)

PUHTAUS

OMA HYGIENIA

- MIKSI HUOLEHTIA OMASTA HYGIENIASTA?
- MITEN OMASTA HYGIENIASTA HUOLEHDITAAN?

YMPÄRISTÖN PUHTAUS

- MIKÄ ON MINUN ELINYMPÄRISTÖNI?
- MIKSI ON TÄRKEÄÄ HUOLEHTIA OMAN YMPÄRISTÖNI PUHTAUDESTA?

YKSINOLO

- MITEN PÄRJÄÄN KODISSANI YKSIN?
- MITEN SELVIITYÄ HILJAISUUDESTA?
- MITÄ JOS MINUSTA TUNTUUKIN YKSINÄISELTÄ?

JÄLKIHUOLTO

- ASUMISHARJOITTELUN JÄLKEEN SINULLA ON OIKEUS JÄLKIHUOLTOON 3 VUOTTA SJOITUKSEN JÄLKEEN, ELI SIIHEN SAAKKA KUNNES TÄYTÄT 21 VUOTTA.
  - JÄLKIHUOLTO ON VAPAAEHTOISTA, ELI SITÄ EI OLE PAKKO OTTAA VASTAAN.
  - JÄLKIHUOLTO TUO MUKANAAN KUITENKIN PALJON ASIOITA, JOTKA AUTTAVAT SINUA ITSENÄISESSÄ ELÄMÄSSÄ ETEENPÄIN.
- JÄLKIHUOLLON JÄRJESTÄMISELLE ON **KAKSI** ERI VAIHTOEHTOA.

VAIHTOEHTO 1.

1) SINUN KOTIKUNTASI (SIJOITTANUT KUNTA) OSTAA JÄLKIHOULLON LAPSIKYLÄLTÄ

- JOS KUNTA OSTAA JÄLKIHOULLON LAPSIKYLÄLTÄ, JATKAVAT SINULLE JO TUTUT IHMISET (JÄLKIHOULLON TIIMI) TYÖSKENTELYÄ KANSSASI SEN JÄLKEEN, KUN OLET TÄYTTÄNYT 18 VUOTTA.
- SAAT KÄYDÄ LAPSIKYLÄN TAPAHTUMISSA SEKÄ KÄYTTÄÄ LAPSIKYLÄN TILOJA JA VÄLINEITÄ.

VAIHTOEHTO 2.

2) SINUN KOTIKUNTASI JÄRJESTÄÄ JÄLKIHOULLON ITSE

- JOSKUS KUNTA EI OSTA JÄLKIHOULTOA LAPSIKYLÄLTÄ. TÄLLÖIN KUNNALLA ON OMA JÄLKIHOULLON TYÖNTEKIJÄNSÄ, JOKA TUKEE SINUN ITSENÄISTYMISTÄSI.
- VAIKKA NÄIN TAPAHTUISIKIN TOIVOMME SILTI, ETTÄ PITÄISIT EDELLEEN YHTEYTTÄ LAPSIKYLÄÄN, VAIKKA ET SAAKAAN PALVELUITA LAPSIKYLÄSTÄ. HALUAMME TIETÄÄ MITÄ SINULLE KUULUU.

SINULLA ON MAHDOLLISUUS VAIKUTTAA

- VOIT KESKUSTELLA SOSIAALITYÖNTEKIJÄSI SEKÄ OHJAAJASI KANSSA SIITÄ, MIKÄ ON SINULLE SOPIVIN VAIHTOEHTO.
- KYSY OIKEUKSISTASI! PÄÄTÖKSET TULEE TEHDÄ SINUN PARASTA MAHDOLLISTA ETUASI AJATELLEN.

ITSENÄISTYMINEN ON MAHDOLLISUUS

- MUISTA ETTÄ NUORUUS JA ITSENÄISTYMINEN ON AINA MAHDOLLISUUS UUDEN, OMANNÄKÖISEN ELÄMÄN RAKENTAMISEEN.
- TIETOJEN JA TAITOJEN OPPIMISTA TAPAHTUU KOKO ELÄMÄN AJAN, JOTEN HETI EI LUONNOLLISESTIKAAN TARVITSE OSATA KAIKKEA.

SANASTOA

ARVIOINTILOMAKE = ON LOMAKE, JOTA TÄYTTÄMÄLLÄ ARVIOITTE TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISTA.

ASUMISHARJOITTELU SUUNNITELMA = LAADITAAN, KUN SIIRRYT ASUMISHARJOITTELUUN. SIIHEN KIRJATAAN TAVOITTEET, JOIHIN HALUAT PYRKIÄ, MENETELMÄT, JOILLA NIIHIN PYRITÄÄN JA ASIAT, JOIHIN KAIPAAT TUKEA, JOTTA OHJAAJASI ONNISTUU TUKEMAAN SINUA PARHAALLA MAHDOLLISELLA TAVALLA.

JÄLKIHOULTO SUUNNITELMA = ON SUUNNITELMA, JOKA TEHDÄÄN, JOS SIIRRYT JÄLKIHOULTOON. SIIHEN KIRJATAAN TAVOITTEET, JOIHIN PYRIT. MENETELMÄT, JOILLA TAVOITTEISIIN AIOTAAN YLTÄÄ SEKÄ MIHIN ASIOIHIN HALUAISIT TUKEA. SE TEHDÄÄN SINUA VARTEN, JOTTA OHJAAJA ONNISTUU TUKEMAAN SINUA PARHAALLA MAHDOLLISELLA TAVALLA.

SANASTOA

LAPSIKYLÄKODIN AIKUINEN = ON HENKILÖ, JOKA VASTAA LAPSIKYLÄKODISSA ASUVISTA LAPSISTA JA NUORISTA.

OHJAAJA = ON HENKILÖ, JOKA KULKEE KOKO ASUMISHARJOITTELU- JA JÄLKIHOULLON AJAN VIERELLÄSI OHJATEN JA OPASTAEN SINUA.

LAPSIKYLÄN OMA SOSIAALITYÖNTEKIJÄ = LAPSIKYLÄLLÄ ON OMA SOSIAALITYÖNTEKIJÄ, JOKA HUOLEHTII SINUN OIKEUKSISTASI SEKÄ SOPII TARVITTAVIA TAPAAMISIA JA HOITAA VIRALLISIA PAPERIASIOITA.

SIIJOITTAJAKUNNAN SOSIAALITYÖNTEKIJÄ = SINUN OMA SOSIAALITYÖNTEKIJÄSI

NUORI = ITSENÄISTYMISEN HARJOITTELUUN TULEVA HENKILÖ ELI SINÄ ITSE.

SOS
LAPSIKYLÄ

MISTÄ APUA JÄLKIHUOLLON JÄLKEEN?

Apua löytyy monesta eri paikasta. Voit mennä paikan päälle juttelemaan Vamokseen, hakea tukihenkilöä nuorten ystäväistä tai kysyä kysymyksiä nuorille tarkoitetussa chatissä Nuortenelämä.fi:ssä.

ESIMERKIKSI:

- NUORTENLINKKI.FI
- NUORTENELAMA.FI/TUKI-JA-KRIISIPALVELUT
- VAMOSNUORET.FI/TURKU
- TURKU.FI/OHJAAMO
- NUORTENTYOTUKI.FI
- KELA.FI
- TE-PALVELUT.FI/TE/FI
- MIELENTERVEYSSEURA.FI/FI/MIELENTERVEYS/HARJOITUKSET
- MIELENTERVEYSSEURA.FI
- MIELTÄ ASKARRUTTAVAT KYSYMYKSET, KRIISIAPU
- APUA JA TUKEA ELÄMÄÄN JÄLKIHUOLLON JÄLKEEN
- TYÖNHAKUUN LIITTYVÄT KYSYMYKSET
- TOIMEENTULOTUKI, ASUMISTUKI YM.
- TYÖ- JA ELINKEINOTOIMISTO ("TYÖKKÄRI")
- RENTOUTUS HARJOITUKSIA
- ELÄMÄNHALLINTATAITOJA VOI OPETELLA LISÄÄ MIELENTERVEYSSEURA.FI SIVUSTOLTA.

SOS
LAPSIKYLÄ

MUISTA KYSYÄ! OHJAAJASI
ON SINUA VARTEN.

MAAILMA ON TÄYNNÄ
MAHDOLLISUUKSIA!

SUUNNITTELE,
ASETA
TAVOITTEITA.

USKO OMIIN KYKYIHISI!

TÄSTÄ SE ELÄMÄ
VASTA ALKAA!

SUURIEN UNELMIEN ETEEN
TÄYTYY TEHDÄ TÖITÄ!

ET OLE YKSIN!

RAAPPANA PEAT. ASA -MULTOIKSI

TSEMPPIÄ UUSIIN HAASTEISIIN!

MÄ TOIVON ET SÄ MENESTYT,
NIIN MITEN SÄ SEN KOET.
EI NIIN MITEN JOKU SEN KUVITTELEE.

MÄ HALUUN ET SÄ EREHDYT, JOTTA VOIT OPPIA OLEMAAN
ARMOLLINEN TOISIA JA ITSEÄS KOHTAAN.

SUSTA TULEE, SUSTA TULEE, JOTAKIN SUURTA.
MUIDEN PUHEET, MUIDEN PUHEET, EI SITÄ MUUTA.
KEVYESTI KURKOTA TÄHTIIN, ÄLÄ PIDÄ PILOS SUN LIEKKIÄ.
LAITA VAIKS SILMÄT KII, MITÄ VÄLII MITÄ NOI MIETTII.

MÄ TOIVON ET SÄ LÖYDÄT, SUN PAIKAN JA MERKITYKSEN.
PIENEN MUT SILTI NIIN TÄRKEÄN.
MÄ HALUUN ET SÄ USKALLAT, MYÖNTÄÄ MITEN PELOTTAA JA SITTEN SEN ASKELEEN OTTAA.
SUSTA TULEE, SUSTA TULEE, JOTAKIN MUUTA. MUIDEN PUHEET MUIDEN PUHEET EI SITÄ MUUTA.

Ole kappaleesta: Jukka-Poika –Kevyesti kurkota tähtiin

¶.....Osan vaihto (seuraava sivu).....

Itsenäistyvän nuoren ohjaamisen opas

ITSENÄISTYVÄN NUOREN OHJAAMISEN OPAS

TAVOITETILAN KUVAUS
2018
TUULIA SOININ OPINNÄYTETYÖ

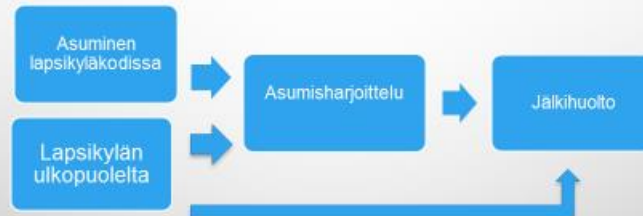

- PROSESSIKUVAUS ON TUULIA SOININ SOSIAALIALAN OPINNÄYTETYÖ.
- TYÖN TAVOITTEENA ON KEHITTÄÄ KAARINAN SOS-LAPSIKYLÄN ITSENÄISTYMISEN PALVELUITA TAVOITTEELLISEMPAAN JA NUORTA OSALLISTAVAMPAAN SUUNTAAN.

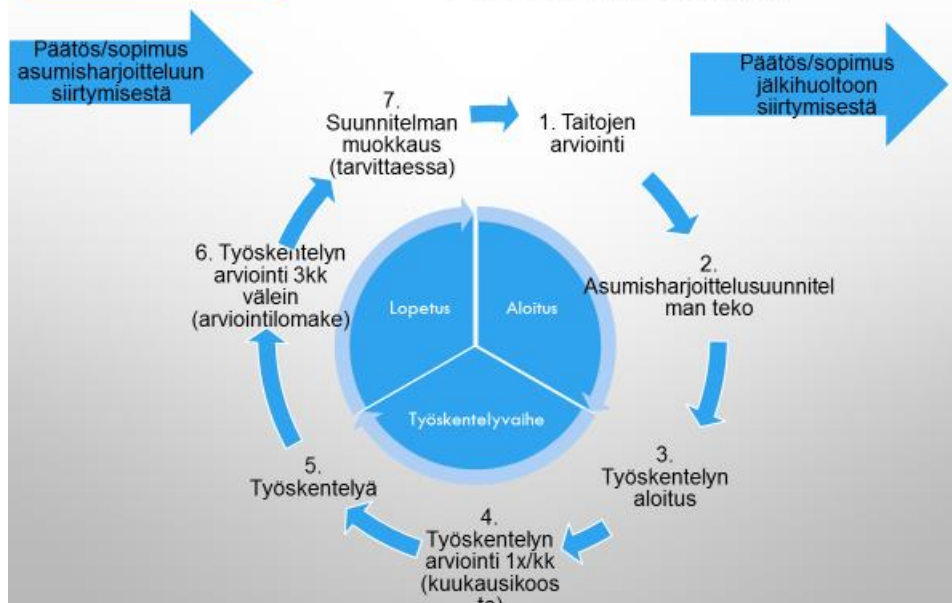

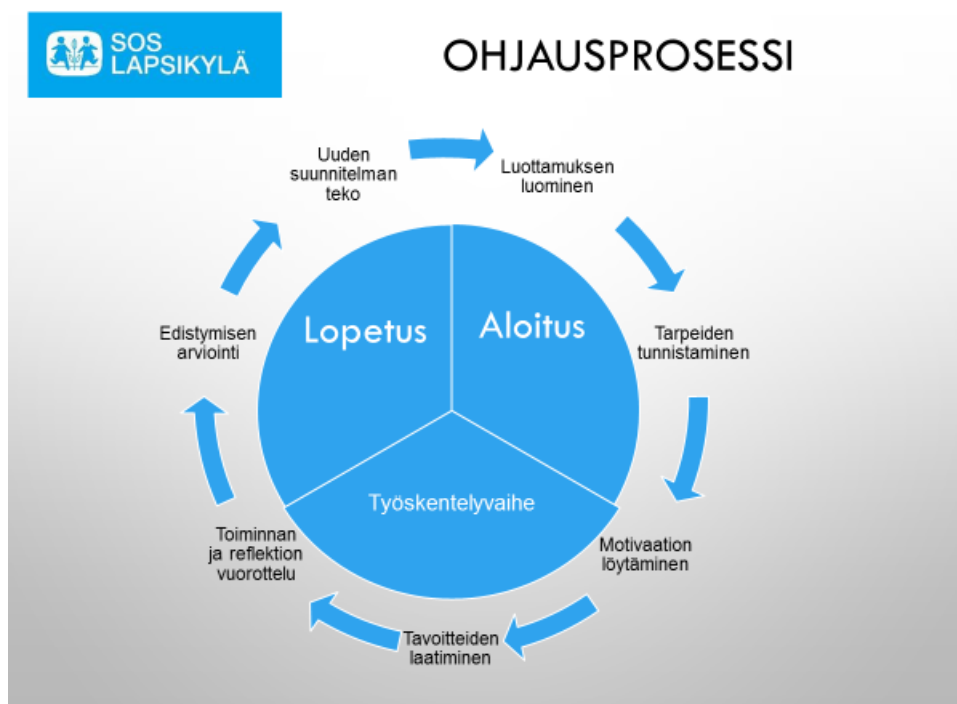

ITSENÄISTYMISEN ASKELEET KAARINAN SOS-LAPSKYLÄSSÄ

ASUMISHARJOITTELUN PROSESSIKUVAUS

PROSESSI HALTUUN

PROSESSI SISÄLTÄÄ KOLME OSA-ALUETTA:

1. ALOITUS
  - LUOTTAMUS
  - TARPEEN TUNNISTUS
  - MOTIVOINTI
2. TYÖSKENTELYVAIHE
  - MOTIVOINTI
  - TAVOITTEET
  - TOIMINNAN JA ARVIOINNIN VUOROTTELU
3. LOPETUS
  - EDISTYMISEN ARVIOINTI
  - JATKOSUUNNITELMA

1. ALOITUSVAIHE

- **LUODaan LUOTTAMUS ASIAKKAASEEN.**
  - ✓ ITSENÄISTYMISEN PROSESSIN ESITTELY NUORELLE
  - ✓ AVOIN KESKUSTELU/KUUNTELU + OMIEN AJATUSTEN ESIIN TUOMINEN ASIAKKAALLE
  - ✓ YHTEISET PELISÄÄNNÖT
- **TUNNISTETAAN ASIAKKAAN TARPEET**
  - ✓ HYVINVOINNIN JA VALMIUKSIEN ARVIOINTI
  - ✓ ELÄMÄNJANA
  - ✓ VERKOSTOKARTTA
  - ✓ AVOIN KESKUSTELU SIITÄ MITÄ NUORI KOKEE TARVITSEVANSA
  - ✓ KIRJATAAN TARPEET YLÖS
- **MOTIVOIDAAN ASIAKASTA**
  - ✓ OHJATAAN ASIAKASTA LÖYTÄMÄÄN MOTIVAATIO TYÖSKENTELYYN
    - SISÄISET MOTIVAATIOT
    - ULKOISET MOTIVAATIOT

SOS
LAPSIKYLÄ

2. TYÖSKENTELEYVAIHE

- 1. PUREUDUTAAN TARPEISIIN (OSA MOTIVOINTIA)
  - ✓ MISTÄ TARVE ON LÄHTÖISIN?
  - ✓ MITÄ SAAVUTETAAN, JOS TARPEESTA MUODOSTETAAN TAVOITE?
  - ✓ MIKSI HALUTAAN SAAVUTAA TAVOITE?

- 2. LAADITAAN TAVOITESUUNNITELMA
  - ✓ TEHDÄÄN SUUNNITELMA SIITÄ **MITÄ** TAVOITELLAAN:
    - MIHIN PYRITÄÄN ESIM. RUTIININ OMAISEEN KODINHOITON
  - ✓ SUUNNITELMA SIITÄ **MITEN** TAVOITTEISIIN PÄÄSTÄÄN
    - ESIM. LAADITAAN PÄIVÄ OHJELMA, JOSTA KÄY ILMI PÄIVITTÄISET ASKAREET.
  - ✓ TUODAAN ESIIN **MIKSI** TEHDÄÄN.
    - ESIM. SIKSI, ETTÄ ASIAKAS ON KOKENUT TÄMÄN ARJEN OSA-ALUEEN HAASTAVAKSI.
    - PYRITÄÄN HELPOTTAMAAN AHDISTUSTA, JOKA ASIAKKAALLE SYNTYY ILMAN RUTINEJA.

SOS
LAPSIKYLÄ

3. LOPETUSVAIHE

- LOPETUSVAIHEESSA HUOLEHDITAAN SIITÄ, ETTÄ ASIAKAS TIETÄÄ MISTÄ HÄN SAA APUA PROSESSIN LOPUTTUA.
  - ✓ KONKREETTISET PAIKAT
  - ✓ NETTILÄHTEET
  - ✓ PUHELINNUMEROT

- LOPETUS VAIHEESSA ARVIOIDAAN LAAJEMMIN KOKO PROSESSIA.
  - ✓ EDISTYMISTÄ
  - ✓ TAVOITTEISIIN PÄÄSYÄ
  - ✓ KÄYTETTYJÄ MENETELMIÄ
  - ✓ SEN HETKISTÄ HYVINVOINNIN KOKEMUSTA
  - ✓ TULEVAISUUS TOIVEIKKUUTTA

- ASIAKKAALLE TULEE JÄÄDÄ TURVALLINEN JA LUOTTAVAINEN OLO PROSESSISTA SEKÄ OMISTA KYVYISTÄÄN HUOLEHTIA ITSESTÄÄN PROSESSIN JÄLKEEN.

MENETELMIÄ ARJEN OSA-ALUEIDEN OHJAAMISEEN

ALOITUSVAIHEESSA:

- ITSENÄISTYVÄN NUOREN ROOLIKARTTA
- ELÄMÄNJANA
- SUKUPUU
- VERKOSTOKARTTA

TYÖSKENTELYVAIHEESSA:

- ASUMISHARJOITTELUUNNITELMAN MUKAINEN TYÖSKENTELY
- TOIVON SINUN -KORTIT
- MUN STOORI -KORTIT
- ROOLIHARJOITUKSET
- ARVIOINTI,-PALAUTE LOMAKKEET

LOPETUSVAIHEESSA:

- GIBBSIN REFLEKTIIVINEN ARVIOINTI MENETELMÄ
- LOPETUSVAIHEESEEN VALMISTAUTUMINEN NUORELLE SANOITTAEN
- ARVIOINTI,- JA PALAUTUS LOMAKKEIDEN TÄYTTÖ

YLEISTÄ PROSESSISTA

- TAVOITE ON OHJATA ASIAKAS ITSE ITSENSÄ AUTTAJAKSI, VASTUUTAA.
- SUUNNITTELE ETUKÄTEEN TAPAAMISKERRAT JA MUODOSTA SUUNNITELMISTA KOKONAISUUS.
- VOIT HYÖDYNTÄÄ OHJAUSPROSESSIA MYÖS YKSITTÄISEN TYÖSKENTELY KERRAN SUUNNITTELUSSA.
- VUOROVAIKUTUSTAVALLA ON SUURI MERKITYS PROSESSIN ONNISTUMISELLE, JOTEN POSITIIVINEN OTE TYÖSKENTELYYN JA TAVOITTEISIIN.

SOS
LAPSIKYLÄ

YLEISTÄ PROSESSISTA

- TYÖOTE ON ALUSTA LOPPUUN VUOROVAIKUTUKSELLISTA, OSALLISTAVAA JA KUUNTELEVAA.
- MUISTA RAJATA TAVOITTEET REALISTISIKSI. KAIKKEA EI EHDI OPPIA VUODESSA. EI LUODA TURHIA PAINeita.
- NUORELLE TÄMÄ ON ENNEN KAIKKEA PALVELU. HALUATHAN TAATA MAHDOLLISIMMAN LAADUKKAAN PALVELUN?
- **INNOSTA, KANNUSTA, KEHU!**

SOS
LAPSIKYLÄ

OHJAUKSESSA KÄYTETTÄVÄT MENETELMÄT

REFLEKTIIVINEN ARVIOINTIMENETELMÄ

GIBBS CYCLE OF REFLECTION

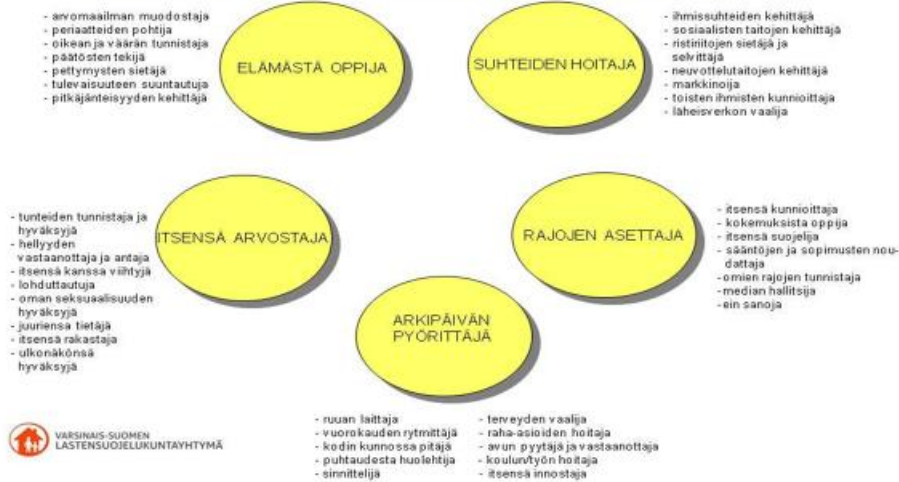
- GIBBSIN KEHÄÄ VOI KÄYTTÄÄ APUNA KUUKAUSIKOOSTEEN LAATIMISESSA.
- HARJOITTEESTA SAA PARHAAN MAHDOLLISEN HYÖDYN KUN SEN KIRJAA YLÖS.

ITSENÄISTYVÄN NUOREN ROOLIKARTTA

ITSENÄISTYVÄN NUOREN ROOLIKARTTA

Viisi keskeistä osa-aluetta

ELÄMÄNJANA

- ELÄMÄNJANA OLISI HYVÄ TEHDÄ ITSENÄISTYMISSPROSESSIN ALKUVAIHEILLA VARSINKIN. JOS NUORI TULEE SOS-LAPSIKYLÄN ULKOPUOLELTA ASUMISHARJOITTELUUN TAI JÄLKIHUOLTOON, SEN AVULLA SAA JONKINLAISEN KUVAN NUOREN HISTORIASTA JA PYSTYTTE PAREMMIN TYÖSTÄMÄÄN IDENTITEETIN RAKENTUMISEN JA SIIHEN VAIKUTTANEIDEN ASIOIDEN ERI OSA-ALUEITA.
- PIIRRÄ VAPAAMUOTOISESTI PAPERILLE VAAKAVIIVA, JOHON MERKITÄÄN VÄLIETAPIT ESIMERKIKSI KAHDEN VUODEN VÄLEIN. ALOITA SYNTYMÄHETKESTÄ:
  - OLETKO NÄHNYT KUVIA ITSESTÄSI VAUVANA? KEITÄ PERHEESEESI SILLOIN KUULUI? MISSÄ TEIDÄN PERHE ASUI? MITÄ VANHEMPASI TEKIVÄT, OLIVATKO KOTONA, TÖISSÄ VAI OPISKELIVATKO? OLITKO PÄIVÄHOIDOSSA? MISSÄ KÄVIT KOULUA?
  - KEITÄ OLIVAT PARHAAT KAVERISI? MUUT TÄRKEÄT LÄHEISET? MITÄ HYVIÄ / IKÄVIÄ / TÄRKEITÄ MUISTOJA TULEE MIELEEN, KUN OLIT X-IKÄINEN, NÄITÄ SAMOJA KYSYMYKSIÄ VOIT KYSELLÄ KAIKKIEN VÄLIETAPPIEN KOHDALLA.
  - MITÄ TOIVOT TAI ODOTAT TULEVAISUUDELTA? MISSÄ OLET 2, 5, TAI 10 VUODEN KULUTTUA? MITÄ SILLOIN TEET?
- ELÄMÄNJANAA VOI PIIRTÄÄ MYÖS NIIN, ETTÄ POSITIIVISET ELÄMÄNTAPAHTUMAT SIOJITETAAN VAAKAVIIVAN YLÄPUOLELLE JA NEGATIIVISET ALAPUOLELLE. LOPUKSI MERKITTÄVÄT ELÄMÄNTAPAHTUMAT VOIDAAN YHDISTÄÄ YHTENÄISELLÄ VIVALLA TOISIINSA JA NÄIN SAADAAN NÄKYVIIN VAIHTELUT POSITIIVISTEN JA NEGATIIVISTEN ELÄMÄNTAPAHTUMIEN VÄLILLÄ.

VERKOSTOKARTTA

- VERKOSTOKARTAN AVULLA ON MAHDOLLISTA KUVATA YKSILÖN IHMISSUHDEKOKONAIUUUTTA. VERKOSTOKARTTAA VOI KÄYTTÄÄ MONIIN ERI TARKOITUKSIIN. SEN AVULLA VOI KARTOITTA LAPSEN TAI NUOREN LÄHEISIÄ, LAPSEN JA LÄHEISTEN VÄLISIÄ SUHTEITA JA LÄHEISTEN KESKINÄISIÄ LAPSEN ERI ELÄMÄNVAIHEISSA.
- SEN AVULLA VOI YHDESSÄ ASIAKKAAN KANSSA KARTOITTA ASIAKKAAN TUKIVERKOSTOJA. KARTAN AVULLA VOI SELVITTÄÄ POTENTIAALISEN TUEN MAHDOLLISUUKSIA JA SELVITTÄÄ MYÖS, MITKÄ IHMISSUHTEET OVAT ASIAKKAAN KANNALTA KIELTEISIÄ. VERKOSTOKARTTAA VOI KÄYTTÄÄ APUNA MYÖS KUN MIETITÄÄN SOSIAALITYÖN YHTEISTYÖTAHOJA.
- VERKOSTOKARTAN AVULLA ON MAHDOLLISTA KUVATA LAPSEN IHMISSUHTEIDEN KOKONAIUUUTTA, SUHTEIDEN LAATUA, SYVYYTTÄ, INTENSITEETTIÄ JA RISTIRIITOJA. PELKKÄ VERKOSTOKARTAN TEKEMINEN TAI PIIRTÄMINEN EI RIITÄ. SEN POHJALTA ON TÄRKEÄÄ TYÖSTÄÄ ESIINNOUSSEITA KYSYMYKSIÄ LÄHEISSUHTEISTA JA JATKAA TYÖSKENTELYÄ.

OHJE VERKOSTOKARTAN TEKEMISEEN

- LOMAKKEEN KESKELLE LAPSI MERKITSEE ITSENSÄ JA KARTAN ERI LOHKOIHIN ITSELLEEN TÄRKEÄT HENKILÖT. LAPSI PIIRTÄÄ TAI MERKITSEE HENKILÖT SOPIVALLE ETÄISYYDELLE ITSESTÄÄN. LÄHEINEN HENKILÖ ON LÄHEMPÄNÄ ITSEÄ - KAUKAISEMPI HENKILÖ ETÄÄMMÄLLÄ.
- VERKOSTOKARTAN VOI PIIRTÄÄ MYÖS TYHJÄLLE PAPERILLE. LAPSI PIIRTÄÄ TAI LIMAA PAPERIN KESKELLE OMAN KUVANSA. SEN JÄLKEEN HÄN PIIRTÄÄ JA NIMEÄÄ ITSELLEEN TÄRKEITÄ IHMISIÄ (PERHEENJÄSENIÄ, SUKULAISIA, YSTÄVIÄ, TYÖNTEKIJÖITÄ JNE.) SOPIVALLE ETÄISYYDELLE ITSESTÄÄN.
- KARTAN PIIRTÄMISEN JÄLKEEN ALOITETAAN TYÖSKENTELY KARTALLA KUVATUISTA ASIOISTA YHDESSÄ LAPSEN KANSSA. VERKOSTOKARTAN TYÖSTÄMISESTÄ LAPSEN KANSSA VOI TEHDÄ USEAN TAPAAMISEN TYÖPROSESSIN, JONKA KULLAKIN TAPAAMISELLA TUTKITAAN YHTÄ KYSYMYSTÄ TAI SUHDETTA.
- LISÄÄ OHJEITA VERKOSTOKARTAN PIIRTÄMISEEN LÖYDÄT OSOITTEESTA [HTTPS://THL.FI/FI/WEB/LASTENSUOJELUN-KASIKIRJA/TYOMENETELMAT-JA-VALINEET/TYOVALINEET/VERKOSTOKARTTA](https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat/ja-valineet/tyovalineet/verkostokartta)

SUKUPUU

- SUKUPUUTA VOI HYÖDYNTÄÄ KAHDENKESKISESSÄ TYÖSKENTELYSSÄ LAPSEN, NUORTEN KANSSA JA AIKUISTEN KANSSA. LAPSI VOI TARVITA SUKUPUUN TEKEMISESSÄ APUA VANHEMMALTAAN.
- SUKUPUUN TARKOITUKSENA ON TIEDOSTAA SUVUN JA PERHEEN VOIMAVAROJA SEKÄ KANTAVIA ARVOJA. SEN AVULLA VOIDAAN YMMÄRTÄÄ OMAA ELÄMÄÄ, PERHETTÄ JA KÄYTTÄYTYMISTÄ. SUKUPUUN AVULLA VOI VAPAUTUA MENNEISYYDEN KUORMITTAVIEN TAPAHTUMIEN VAIKUTUKSISTA.
- SE AUTTAA KERÄÄMÄÄN TIETOA SUVUN HISTORIASTA JA TARINOISTA, SUKUUN LIITTYVISTÄ KOKEMUKSISTA JA TAPAHTUMISTA SEKÄ NIIDEN VAIKUTUKSISTA NYKYPÄIVÄÄN. SUKUPUUN AVULLA VOI SAADA LISÄTIETOA JA YMMÄRRYSTÄ SIITÄ, MITEN VAIKEIDEN AIKOJEN JA TILANTEIDEN YLI ON SELVITTY, ONKO SAATU TUKEA JA MISTÄ SITÄ ON SAATU. SUKUPUU MENETELMÄNÄ VOI PALJASTAA YLISUKUPOLVISIA ASIOITA, KUTEN ESIM. SAIRAUKSIA JA ERILAISIA RIIPPUVUUKSIA TAI LAHJAKKUUKSIA.

SUKUPUUN TEKEMINEN NUOREN KANSSA

- PYYDÄ NUORTA PIIRTÄMÄÄN SUKUPUU TAVALLISEN PUUN MUOTOON.

VOITTE MIETTIÄ YHDESSÄ:

- MINKÄ NÄKÖINEN PUU SYNTYI?
- ONKO PUUSSA JUURIA JA LEHVÄSTÖÄ – ONKO NUORI TIETOINEN SUKULAISISTAAN?
- MILLAINEN SUHDE NUORELLA ON TIEDOSSAAN OLEVIIN SUKULAISIIIN?
- MILLAISIA AJATUKSIA OMASTA PUUSTA HERÄÄ?
- MIHIN NUORI TOIVOO TYÖNTEKIJÄLTÄ APUA?
- SUKUPUUTA VOI TÄYDENTÄÄ MUILLA LAPSELLE TAI NUORELLE TÄRKEILLÄ IHMISILLÄ. ERITYISESTI NUORELLE MUUT KUIN SUKULAISET VOIVAT OLLA HYVIN LÄHEISIÄ.

LÄHDE: THE.FI/LASTENSUOJELUNKÄSIKIRJA

SOS
LAPSIKYLÄ

MUN STOORI -KORTIT AUTTAVAT ITSEYMMÄRRYKSEN TUKEMISESSA

PESÄPUU RY:N **MUN STOORI** -KORTIT ON KEHITETTY NUORTEN KANSSA KÄYTETTÄVÄKSI TOIMINNALLISEKSI VÄLINEEKSI. 32 KORTIN ULKOASU ON MONITAHOINEN JA KIEHTOVA, MUTTA NIIDEN SANALLINEN VIESTI ON HYVIN YKSINKERTAINEN. MUN STOORI -KORTTIEN AVULLA VOIMME TUTKIA TOIMINTATAPOJAMME, VALINTOJAMME, ARVOJAMME JA SITÄ KAUTTA LISÄTÄ ITSEYMMÄRRYSTÄMME.

MUN STOORI-KORTIT TARJOAVAT KÄYTTÖKELPOISEN TYÖVÄLINEEN TUNTEIDEN JA AJATUKSIEN HEIJASTAMISEEN JA VUOROVAIKUTUKSEN HERÄTTÄMISEEN. KORTIT TOIMIVAT PEILIN TAVOIN HEIJASTAEN MEILLE KEITÄ ME OLEMME, MITEN KEHITÄMME PERSOONALLISUUTTAMME JA MINKÄLAISIA VALINTOJA TEEMME ELÄMÄSSÄMME. MUN STOORI -KORTIT HEIJASTAVAT MYÖS SITÄ, MITEN ME TULEMME NÄHDYKSI TOISTEN SILMIN. KORTIT OVAT KEHITETTY ST LUKESIN RESURSSIKESKUKSESSA AUSTRALIASSA JA SUOMENNETTU PESÄPUUSSA.

KENELLE?

- MUN STOORI -KORTIT OVAT TOIMINNALLINEN VÄLINE NUORILLE, JOTKA OVAT MATKALLA KOHTI ITSENÄISYYTTÄ JA OMAA IDENTITEETTIÄN. KORTIT HEIJASTAVAT NUORILLE PEILIN TAVOIN ELÄMÄN ERI NÄKÖKULMIA SEKÄ SITÄ, MILLAISINA MUUT (VANHEMMAT, YSTÄVÄT, OPETTAJAT) HEIDÄT NÄKEVÄT. MUN STOORI -KORTIT VOIVAT HAASTAA JA KYSEENALAISTAA NUOREN ITSENSÄ RAKENTAMAAN TARINAA OMASTA ITSESTÄÄN. NE MUISTUTTAVAT SIITÄ, KUINKA JOKAINEN RAKENTAA ITSE AKTIIVISESTI OMAA IDENTITEETTIÄN: EMME OTA PASSIIVISESTI VASTAAN TOISTEN IHMISTEN MEILLE TARJOAMIA IDENTITEETTEJÄ.

SOS
LAPSIKYLÄ

MUN STOORI -KORTIT AUTTAVAT ITSEYMMÄRRYKSEN TUKEMISESSA

MIKSI?

JOKAISELLA MEILLÄ ON "VALLITSEVA KERTOMUS" SIITÄ MINKÄLAISIA ME OLEMME. POIMIMME MUISTISTA TAPAHTUMIA JA TILANTEITA, JOTKA TUKEVAT TARINAAMME. JOSKUS VALLITSEVA TARINAMME VOI RAKENTUA KIELTEISESTI JA SE VOI VAIKEUTTA ELÄMÄÄMME. MASENNUS, HUONO ITSETUNTO, ITSETUHOISTA KÄYTTÄYTYMINEN JA KIUSAAMINEN OVAT KAIKKI SEURAUSTA NUOREN IHMISEN JUUTTUMISESTA NEGATIIVISEEN JA VALLITSEVAAN TARINAAN OMASTA ITSESTÄÄN. MUN STOORI-KORTTIEN AVULLA VOIMME TARKASTELLA ELÄMÄÄMME UUDELLA TAVALLA, SUUNNATA AJATUKSEMME TARINOIHIN, JOTKA JÄÄVÄT VALLITSEVAN TARINAN ULKOPUOLELLE, JOLLOIN VAIHTOEHTOINEN KERTOMUS MAHDOLLISTUU JA SAA TILAA.

MITEN?

MUN STOORI -KORTTIEN AVULLA VOIDAAN TARKASTELLA JA RAKENTAA OMAA ELÄMÄNTARINAA. NIIDEN KAUTTA VOI SYNTYÄ UUSIA OIVALLUKSIA SIITÄ, MITEN JA MINKÄLAISIA VALINTOJA HALUAMME TEHDÄ ELÄMÄSSÄMME. KORTIT TOIMIVAT MYÖS KESKUSTELUN AVAAJANA. NIIDEN SISÄLTÄMÄT VIESTIT VOIVAT ANTAA VIHJEITÄ TAI LÄHTÖKOHDAN KESKUSTELUUN, JOSSA VOIDAAN KÄSITELLÄ IHMISSUHTEITA SEKÄ ERILAISIA ELÄMÄN MUUTOSTILANTEITA.

SOS
LAPSIKYLÄ

MUN STOORI -KORTIT AUTTAVAT ITSEYMMÄRRYKSEN TUKEMISESSA

KORTTIEN MUKANA TULEE OHJEVIHKONEN, JOSSA KÄSITELLÄÄN TYÖSKENTELYN TEOREETTISISTA VIIKEHYSTÄ SEKÄ ANNETAAN VINKKEJÄ SEKÄ YKSILÖLLISEEN ETTÄ RYHMÄN KANSSA TYÖSKENTELYYN. KIRJASESSA ON LISTA APUKYSYMYKSIÄ, JOIDEN AVULLA KESKUSTELU VOI RAKENTUA. SEURAAVASSA MUUTAMA ESIMERKKI:

MILLAINEN OLET? VALITSE KORTTI TAI KORTTEJA KUVAAMAAN ITSEÄSI.
MILLAINEN ET OLE? VALITSE KORTTI TAI KORTTEJA, JOKA KUVAAVAT SINUA VÄHITEN TAI EIVÄT KUVAASINUA.
MITKÄ ASIAT HALLITSEVAT ELÄMÄÄSI?
MITÄ EM. ASIOISTA HALUAISIT MUUTTA ELÄMÄSSÄSI?
MITÄ PUOLIA HALUAISIT ITSESSÄSI KEHITTÄÄ?

LÄHDE: PESÄPUU.FI

SOS
LAPSIKYLÄ

TOIVON SINUN –KORTIT TUKEVAT VUOROVAIKUTUSTA JA VERKOSTON LUOMISTA

- **TOIVON SINUN** -KORTIT ON KAHDEN SOSIONOMIN, SANNI GRANROTIN JA MARIKA MANSNERIN IDEOIMA TYÖVÄLINE ARJEN KOMMUNIKOINTIIN. KORTIT ON KEHITETTY YHTEISTYÖSSÄ LASTENSUOJELU- JA MIELENTERVEYSPALVELUJA TUOTTAVAN MILAPRO-YHTEENLIITTYMÄÄN KUULUVIEN SUOMEN PERHEHOITOPALVELUJEN JA CARE COMPONENTIN KANSSA.
- KORTIT OVAT PUHEEKSI OTON JA VUOROVAIKUTUKSEN KEHITTÄMISEN TYÖVÄLINEITÄ.
- "TOIVON SINUN KORTIT NUORELLE JA HÄNEN VANHEMMALLEEN". NUOREN JA VANHEMMAN VÄLILLE SUUNNATTUJEN KORTTIEN AVULLA ON MAHDOLLISTA KÄSITellä PERHEEN ARKEEN JA IHMISSUHTEISIIN LIITTYVIÄ RISTIRIITOJA SEKÄ LUODA UUSIA KÄYTÄNTÖJÄ JA SÄÄNTÖJÄ ARKEEN SITEN, ETTÄ MOLEMMAT OSAPUOLET TULEVAT KUULLUIKSI.
- HELPPOKÄYTTÖISYYTENSÄ JA KAIKKIA LAPSIPERHEITÄ KOSKETTAVIEN AIHEIDENSA TAKIA KORTIT SOVELTUVAT IHAN TAVALLISEN LAPSIPERHEEN KÄYTTÖÖN ILMAN ULKOPUOLISTA OHJAAJAA. KORTIT TOIMIVAT ERITYISEN HYVIN TYÖVÄLINEEKSI ESIMERKIKSI LASTENSUOJELUN PERHETYÖHÖN, PARISUHDETERAPIAAN, NEUVOLAN TERVEYDENHOITAJALLE, PERHENEUVOLAAN JNE. KORTEISSA OLEVIA TOIVEITA ON HELPPO KÄYTTÄÄ KESKUSTELUN HERÄTTÄJÄNÄ MYÖS RYHMÄMUOTOISESSA TYÖSKENTELYSÄ.

SOS
LAPSIKYLÄ

ROOLIHARJOITUKSET

- ROOLIHARJOITUSTEN AVULLA VOIDAAN KÄSITELLÄ JA HARJOITELLA TOIMIMISTA ERILAISISSA ASIAKKAAN ELÄMÄNTILANTEEN KANNALTA OLENNAISISSA TILANTEISSA. ESIMERKIKSI JOS ONGELMANA ON PÄIHITEIDENKÄYTTÖ, VOIDAAN KÄYDÄ LÄPI SITÄ, KUINKA TOIMIA TILANTEESSA, JOSSA JOKU TARJOAA PÄIHITEITÄ. MYÖS ERILAISET KONFLIKTITILANTEET VOIVAT OLLA HARJOITTELUN KOHTEENA.
- OSALLISTUJILLE JAETAAN ROOLIT, JOISSA NÄMÄ PYSYVÄT HARJOITUKSEN AJAN. TÄMÄN JÄLKEEN VOIDAAN ANTAA PALAUTETTA JA KESKUSTELLA HARJOITUKSESSA ESILLE TULLEISTA TOIMINTATAVOISTA.

SOS
LAPSIKYLÄ

ROOLIHARJOITUSTEN VETÄMINEN

- VETÄJÄN ON HYVÄ KERTOA, ETTÄ JOSKUS ROOLIHARJOITUKSET VOIVAT HERÄTTÄÄ VOIMAKKAITA KOKEMUKSIA OSALLISTUJISSA. JOS JOKU OSALLISTUJA TUNTEE JÄRKYTTYVÄNSÄ TAI KOKEE MENEVÄNSÄ SEKAISIN, ON TÄRKEÄTÄ KERTOA SIITÄ VETÄJÄLLE. SELLAISTA EI SATU USEIN, MUTTA ON OLEELLISTA KERTOA VETÄJÄLLE.
- OSALLISTUJIEN ON HYVÄ PYSYÄ ROOLISSAAN KOKO HARJOITUKSEN AJAN; SELITTÄMINEN VOIDAAN TEHDÄ HARJOITUKSEN JÄLKEEN.
- VETÄJÄN EI TARVITSE SÄIKÄHTÄÄ TAI LUOVUTTA AUKUVASTUSTUKSEN VUOKSI – VASTUSTUS ON LUONNOLLISTA, MUTTA SIIHEN EI TARVITSE PYSÄHTYÄ. ROOLIHARJOITUKSET OVAT IKÄÄN KUIN YHTEISIÄ KURKISTUKSIA PEILIIN, JOSTA OMAN KUVAN NÄKEMINEN SAATTAA ALUKSI ARASTUTTA, MUTTA HERÄTTÄÄ MYÖS UTELIAISUUTTA.

ROOLIHARJOITUKSEN PURKU

- LOPUKSI ROOLI ON MUISTETTAVA PURKAA LAUSUMALLA ÄÄNEEN:

"EN OLE (ROOLI JA -NIMI), VAAN OLEN (OMA NIMI JA OIKEA ROOLI KOULUTUKSESSA)."

LÄHDE: THL.FI/LASTENSUOJELUNKÄSIKIRJA

KIITOS JA TSEMPPIÄ TYÖSKENTELYYN!